Prosper Mérimée

Carmen

Prosper Mérimée

Carmen

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Prosper Mérimée: *Carmen* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Prosper Mérimée: *Carmen* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Πᾶσα γυνὴ χόλος ἐστίν· ἔχει δ᾽ δύω ὥρας, τὴν μίαν ἐν θαλάμῳ, τὴν μίαν ἐν θανάτῳ.

(Kvinden er idel ufred; hun har kun to smukke øjeblikke: det ene, når hun elsker, det andet, når hun dør.)

Palladas.

1

Jeg havde altid haft geograferne mistænkt for ikke at vide rigtig besked, når de henlagde slagmarken ved Munda til egnen om Bastuli-Poeni, ikke langt fra det nuværende Monda og nogle mile nord for Marbella. Efter mine egne forskninger, grundede dels på teksten hos den anonyme forfatter af Bellum Hispaniense, dels på nogle oplysninger, samlede i hertugen af Ossunas ypperlige bibliotek, måtte jeg formode, at det mindeværdige sted, hvor Cæsar for sidste gang spillede kvit eller dobbelt med republikkens stridsmænd, burde søges i omegnen af Montilla. Da jeg i 1830 ved efterårets begyndelse opholdt mig i Andalusien, gjorde jeg en længere udflugt for at komme på det rene med et par ting, som endnu forekom mig tvivlsomme. En afhandling, som det er min hensigt om kort tid at offentliggøre, vil, som jeg håber, hos alle honnette arkæologer fjerne enhver yderligere uvished om denne sag. Imens jeg afventer det øjeblik, da mit indlæg endelig skal løse dette geografiske problem, som har bragt det ganske lærde Europa i spænding, vil jeg fortælle en lille historie; den foregriber i ingen henseende det interessante spørgsmål om, hvor Munda har været beliggende.

I Cordoba havde jeg lejet en fører og to heste og var derpå draget af sted med Cæsars kommentarer og nogle skjorter som hele min bagage. Da jeg en dag flakkede omkring på den øvre højtliggende del af sletten ved *Cachena* og udmattet af træthed, halvdød af tørst og gennemstegt af en glødende sol af ganske hjerte ønskede Cæsar og Pompejus' sønner pokker i vold, opdagede jeg noget borte fra den sti, som jeg fulgte, en lille strækning, bevokset med frodigt græs og gennemskåret af rør og siv. Det var mig tegn på, at der måtte være et kildespring i nærheden. Da jeg kom nærmere, så jeg i virkeligheden også, at den tilsyneladende græsplet var et mosedrag, hvori en bæk tabte sig, der, som det lod til, kom fra en snæver kløft mellem to høje fremspringende klipper af *Sierra de Cabra*. Jeg sluttede videre, at når jeg søgte op mod bækkens udspring, ville jeg finde friskere vand, færre igler og frøer og måske en smule skygge mellem klipperne. Ved indgangen til kløften vrinskede min hest og en anden hest, som jeg ikke kunne se, svarede den straks. Jeg var næppe kommet en hundrede skridt videre frem, førend kløften på engang udvidede sig og for mit blik frembød en naturlig kredsformet plet, fuldkommen skærmet for solen ved de høje bjergsider, som omgav den på alle kanter. Det var umuligt at træffe på et sted, som lovede den rejsende en behageligere hvile. Ved foden af de lodrette klipper snoede kilden sig rislende frem og optoges i et lille bassin, hvis bund bestod af snehvidt sand. Fem til seks smukke løvrige ege voksede, i læ for vinden og forfriskede af vandet, ved kildens bred og overskyggede den med deres tætte kroner, og endelig tilbød et fint, saftigt grønsvær rundt om bassinet et bedre leje,

end man ville have kunnet finde i noget værtshus i ti miles omkreds.

Æren for at have opdaget den smukke plet tilkom ikke mig. En mand havde allerede søgt hvile dér og havde uden tvivl sovet i det øjeblik, jeg var trængt derind. Vækket ved hestenes vrinsken havde han rejst sig og var gået hen til sin hest, som havde benyttet lejligheden, mens dens herre sov, til at tage sig et godt måltid af græsset der omkring. Det var en ung fyr, af middelhøjde, men kraftig bygget og med et mørkt og stolt blik. Hans hudfarve kunne have været smuk, men var ved solens påvirkning blevet mørkere end håret. Med den ene hånd havde han grebet tøjlen på sin hest, i den anden holdt han en espingol [Note 1)] af kobber. Jeg må tilstå, at espingolen og dens ejermands ville udseende straks overraskede mig en smule, men jeg troede ikke længere på røvere, efter at jeg så ofte havde hørt tale om dem og aldrig havde mødt dem. Desuden havde jeg set så mange skikkelige landmænd væbne sig til tænderne, når de på torvedagene skulle til byen, at synet af et skydevåben ikke kunne berettige mig til at drage den ubekendtes hæderlighed i tvivl. – Og desuden, tænkte jeg, hvad skulle han gøre med mine skjorter og *Elzevirs kommentarer*. Jeg hilste derfor manden med espingolen med et fortroligt nik og spurgte ham smilende, om jeg havde forstyrret hans søvn. Uden at svare målte han mig med et blik fra hoved til fod og gav sig derpå, som det lod, tilfreds med resultatet af sin undersøgelse, med samme opmærksomhed til at betragte min fører, som kom hen imod os. Jeg så, at denne blev bleg og standsede, synligt i høj grad forskrækket. Et uheldigt møde! tænkte jeg. Men klogskaben bød mig straks ikke at vise noget tegn på

bekymring. Jeg steg af hesten og sagde til min fører, at han skulle tage bidslerne af: derpå lagde jeg mig på knæ ved bredden af kilden, dyppede hovedet og hænderne i vandet og tog mig endelig, liggende på maven, som Gideons tapre stridsmænd, en ordentlig slurk.

Imidlertid iagttog jeg min fører og den ubekendte. Den første kom øjensynlig med stor ulyst nærmere; den anden lod ikke til at have noget ondt i sinde mod os, for han havde atter overladt sin hest til friheden, og hans bøsse, som først havde været rettet lige imod os, var nu sænket mod jorden.

Jeg troede det rigtigt ikke at synes stødt over den mangel på hensynsfuldhed, som var blevet vist min person, strakte mig derfor på græsset og spurgte på en ligefrem og utvungen måde manden med espingolen, om han ikke havde et fyrstål hos sig. Samtidig tog jeg mit cigarfoderal frem. Den ubekendte gav sig, stadig uden at svare, til at søge i sin lomme, fik fat på sit fyrtøj og skyndte sig med at slå ild. Han blev åbenbart mere omgængelig; for han satte sig lige overfor mig, bestandig dog uden at slippe sit våben. Da jeg havde fået cigaren tændt, ledte jeg den bedste af de tiloversblevne ud og spurgte, om han røg.

"Ja, señor," svarede han. Det var de første ord, som han lod høre fra sig, og jeg lagde mærke til, at han ikke udtalte s'et på den andalusiske måde, hvoraf jeg uddrog den slutning, at han ligesom jeg måtte være en rejsende, skønt sikkert nok ingen arkæolog.

"Så vil De se, at denne her ikke er så ilde," sagde jeg, i det jeg bød ham en ægte *Regalia* fra Havana.

Han svarede ved en let bøjning med hovedet, tændte sin cigar ved min, takkede med et andet nik og gav sig derpå til at ryge

med øjensynligt velbehag.

"Ah!" udbrød han, idet han langsomt pustede den første røgsky ud gennem mund og næsebor, "hvor det er længe siden jeg har smagt tobak!"

I Spanien medfører det at give og modtage en cigar et gæstevenligt forhold mellem parterne, ligesom i Orienten at dele brød og salt med hinanden. Min mand viste sig mere meddelsom, end jeg havde ventet. For øvrigt lod han til at være dårligt nok kendt med egnen, skønt han fortalte, at han hørte hjemme i distriktet Montilla. Han kendte ikke navnet på den smukke lavning, hvori vi befandt os; han vidste ikke navnet på nogen eneste af de omkringliggende landsbyer; og da jeg sluttelig spurgte ham, om han ikke i omegnen havde set gamle murlevninger, store i bestemte former brændte teglsten eller rester af mindesmærker i sten, tilstod han, at han aldrig havde lagt mærke til sådanne ting. Til gengæld forstod han sig fortræffeligt på heste. Han havde adskilligt at udsætte på min, hvad der just ikke var så vanskeligt, og meddelte mig derefter sin egen hests stamtræ; den udledede sin herkomst fra Cordobas berømte stutterier. Det var et herligt dyr og efter dets herres sigende så udholdende, at det engang havde tilbagelagt tredive mil i galop eller skarpt trav på en dag. Som han bedst var i gang med at tale om dette, holdt den ubekendte pludselig inde, ligesom overrumplet og fortrædelig over at have sagt for meget. – "Ser De, jeg skulle så hurtigt som muligt til Cordoba," fortsatte han noget forlegent. "Jeg var nødt til for en retssags skyld at søge domstolene der …" Mens han talte, så han på min fører Antonio, som slog øjnene ned.

Skyggen og kilden fyldte mig med et sådant velbehag, at jeg kom i tanker om nogle skiver ypperlig skinke, som mine venner i Montilla havde forsynet min førers vadsæk med. Jeg lod dem tage frem og indbød den fremmede til at tage del i det improviserede måltid. Var det længe siden han havde røget, forekom det mig sandsynligt, at han i det mindste i otte og fyrretyve timer ikke havde smagt mad. Han slugte den som en hungrig ulv. Jeg fristedes til at betragte det som en forsynets tilskikkelse, at den stakkels djævel havde mødt mig. Min fører derimod spiste kun lidt, drak endnu mindre og talte aldeles ikke, omendskønt han lige fra vor udflugts begyndelse havde vist tilbøjelighed til en snakkesalighed uden lige. Vor gæsts nærværelse lod til at genere ham, og en vis gensidig mistillid holdt dem på afstand fra hinanden, uden at jeg var i stand til bestemt at opdage årsagen.

Allerede var de sidste stykker brød og skinke forsvundet; hver af os havde røget endnu en cigar; jeg havde beordret føreren til at optømme vore heste og lavede mig til at tage afsked med min ny ven, da han spurgte mig, hvor jeg tænkte at tilbringe natten.

Førend jeg kunne lægge mærke til et tegn fra min fører, havde jeg svaret ham, at jeg ville lægge vejen til værtshuset del Cuervo.

"Et dårligt kvarter for en mand som Dem, señor ... Jeg skal også der hen og, hvis De ikke har noget imod det, kan vi slå følge sammen."

"Meget gerne," sagde jeg og steg til hest. Min fører, som holdt stigbøjlen for mig, gjorde på ny med øjnene tegn til mig. Jeg svarede med at trække på skuldrene for at tilkendegive ham, at jeg følte mig fuldkommen tryg, og vi begav os på vej.

Antonios hemmelighedsfulde tegn, hans uro, enkelte ytringer, som var undsluppet den ubekendte og især hans ridt på de tredive mil og den lidet rimelige forklaring, han havde givet om anledningen hertil, havde allerede bragt mig på en bestemt formodning om min rejsefælles stilling. Jeg tvivlede ikke om, at jeg havde at gøre med en smugler, måske med en røver; hvad gjorde det til sagen. Jeg kendte nok til den spanske folkekarakter til at være fuldkommen sikker på, at jeg intet havde at frygte af en mand, som havde spist og røget sammen med mig. Hans tilstedeværelse var tværtimod et sikkert værn mod ethvert ubehageligt møde. For resten havde jeg stor lyst til at få at vide, hvad egentlig en røver var for en person. Man træffer dem just ikke hver dag, og der er en vis tillokkelse ved at befinde sig side om side med et farligt væsen, især når man mærker, at han er fredelig og tam.

Jeg håbede på efterhånden at få den ubekendte til at skænke mig sin fortrolighed, og trods min førers blinken med øjnene førte jeg samtalen hen på landevejsrøverne. Det forstår sig, jeg udtalte mig med stor agtelse om dem. Der huserede den gang i Andalusien en røver med et stort ry ved navn José-Maria, hvis bedrifter var i alles munde. – Om jeg skulle befinde mig ved siden af José-Maria? tænkte jeg ... Jeg fortalte de historier, som jeg kendte om denne helt, og som for resten alle talte til hans fordel, og udtalte højt min beundring over hans kækhed og ædelmod.

"José-Maria er en ganske almindelig slyngel," svarede den fremmede koldt.

"Lader han sig selv vederfares ret, eller er det overdreven beskedenhed hos ham?" spurgte jeg ved mig selv; for ved at

betragte min ledsager var jeg kommet til det resultat, at José-Marias signalement, som jeg havde læst opslået på portene i mange byer i Andalusien, passede på ham. – Ja, det er sikkert nok ham … Lyst hår, blå øjne, stor mund, smukke tænder, små hænder; fint linned, fløjlstrøje med sølvknapper, hvide lædergamacher, en rødbrun hest … Kan der være tvivl længere! Men lad os respektere hans inkognito.

Vi ankom til venta'en. Den var, som han havde beskrevet mig den; det vil sige en af de usleste, som jeg endnu var truffet på. Et stort rum gjorde tjeneste som køkken, spiseværelse og sovekammer. På en flad sten brændte en ild midt i stuen, og røgen trak ud gennem en i taget anbragt åbning eller blev, rettere sagt, stående som en sky et par fod over gulvet. Langs med væggen lå der fem til seks gamle muldyrsdækkener udbredt på jorden; det var sengesteder for de rejsende. Tyve skridt fra huset eller rigtigere fra det eneste rum, som jeg nylig har beskrevet, lå en slags skur, der skulle tjene til stald. På dette fortryllende opholdssted fandtes der, i det mindste i øjeblikket, ingen andre menneskelige væsener end en gammel kone og en lille pige på en ti-tolv år, begge to med en af røg tilsodet hudfarve og klædt i forfærdelige pjalter. – Se, det er alt, hvad der er tilbage af befolkningen i det gamle Munda Boetica! tænkte jeg. O, Cæsar! O, Sixtus Pompejus! hvor I ville blive forbavsede, hvis I kom tilbage til jorden!

Ved synet af min ledsager undslap der den gamle et udråb af overraskelse. – "Ah, señor Don José!" udbrød hun.

Don José rynkede sine øjenbryn og løftede den ene hånd med en bydende bevægelse, som straks bragte den gamle til at holde inde. Jeg vendte mig om mod min fører og lod ham ved et

umærkeligt tegn forstå, at han ikke havde nødig at give mig nogen yderligere forklaring om den mand, jeg skulle tilbringe natten sammen med. Aftensmåltidet var bedre, end jeg havde ventet mig. På et lille bord, en fod højt, blev vi beværtet med en gammel hane tillavet i frikassé med ris og en mængde peber, derefter med peber tilberedt i olie og endelig med *gaspachio*, en slags salat af peber. De tre på denne måde krydrede retter nødte os til ofte at tage tilflugt til en sæk Montilla-vin, som smagte os udmærket. Da mine øjne, efter at vi havde spist, faldt på en mandolin, der hang på væggen (i Spanien er der alle vegne mandoliner), spurgte jeg den lille pige, som opvartede os, om hun kunne spille på den.

"Nej," svarede hun, "men Don José kan så udmærket!"

"De vil nok," sagde jeg til ham, "synge noget for mig; jeg er en lidenskabelig beundrer af jeres nationale melodier."

"En smuk herre som Dem, der giver mig sådanne ypperlige cigarer, kan jeg ikke afslå noget," udbrød Don José oprømt; han lod sig række mandolinen og begyndte at synge, idet han akkompagnerede sig selv. Hans stemme var udannet, men alligevel behagelig, melodien melankolsk og bizar; hvad indholdet angik, så forstod jeg ikke et ord.

"Hvis jeg ikke tager fejl, så var det ikke nogen spansk melodi, som De sang. Den minder om de *zorzicos*, som jeg har hørt i provinserne [Note 2)], og ordene må tilhøre det baskiske sprog."

"Ja," svarede Don José med en mørk mine. Han satte mandolinen fra sig og gav sig med armene over kors til at stirre ind i den hendøende ild med et besynderligt sørgmodigt udtryk. Hans på en gang ædle og vilde skikkelse, belyst af lampen, som stod på det lille bord, mindede mig om Miltons

Satan. Ligesom han tænkte måske min ledsager på de steder, han havde forladt, på den landflygtighed, han havde pådraget sig ved et fejltrin. Jeg forsøgte på atter at få samtalen i gang, men han svarede mig ikke, fordybet, som han var, i sine tungsindige tanker. Den gamle kone var allerede gået til ro i en krog af værelset bag et hullet tæppe, som var udspændt på en snor. Den lille pige havde fulgt hende til dette for det smukke køn forbeholdte tilflugtssted. Min fører rejste sig op og bad mig om at følge ham til stalden, men ved disse ord sprang Don José op ligesom af søvne og spurgte ham barsk, hvor han ville hen.

"Til stalden," svarede føreren.

"Hvorfor vel det? Hestene har, hvad de behøver. Sov her, herren har ikke noget imod det."

"Jeg er bange for, at herrens hest er syg; jeg ville gerne have, at herren skulle se den: måske kunne han vide, hvad der i så fald var at gøre."

Det var åbenbart, at Antonio ville tale med mig under fire øjne; men jeg skøttede ikke om at give Don José anledning til mistanke og efter det forhold, der nu en gang bestod imellem os, forekom det mig, at det klogeste, jeg kunne gøre, var at vise ham ubetinget tillid. Jeg svarede derfor Antonio, at jeg ikke forstod mig det mindste på heste, og at jeg trængte til at sove. Don José gik med ham ud i stalden og kom snart efter alene tilbage. Han sagde til mig, at hesten ikke fejlede noget, men at min fører anså den for et så kostbart dyr, at han havde givet sig til at gnide den med sin trøje for at bringe den i sved og havde til hensigt at tilbringe natten med denne behagelige beskæftigelse. Imidlertid havde jeg strakt mig på muldækkenerne, omhyggeligt indsvøbt i min kappe for ikke at

komme i berøring med dem. Efter at have bedt om undskyldning, fordi han tog sig den frihed at sove sammen med mig, lagde José sig til hvile foran døren. I forvejen sørgede han for at komme nyt fængkrudt på sin bøsse, som han derpå omhyggeligt lagde under vadsækken, der tjente ham til hovedpude. Fem minutter efter at vi havde ønsket hinanden god nat, lå vi begge to i dyb søvn.

Jeg havde troet, at jeg var træt nok til at kunne sove på et sådant leje; men efter en times tids forløb blev jeg vækket af min første søvn ved en højst ubehagelig kløe. Så snart jeg var kommet på det rene med årsagen, rejste jeg mig op, overbevist om, at jeg stod mig bedre ved at tilbringe resten af natten under åben himmel end under dette ugæstmilde tag. På tåspidserne listede jeg mig hen til døren, skrævede over Don José, der sov den retfærdiges søvn og skilte mig så vel ved det, at jeg kom uden for huset uden at vække ham. Ved siden af døren stod en bred træbænk. På den strakte jeg mig og indrettede mig, så godt jeg kunne, for resten af natten. Jeg var for anden gang lige ved at lukke øjnene, da det forekom mig, at jeg så skyggen af en mand og skyggen af en hest skride forbi mig, begge to så lydløst som muligt. Jeg rejste mig over ende og troede at genkende Antonio. Overrasket ved at se ham uden for stalden på denne tid, stod jeg op og gik hen imod ham. Han havde allerede set mig og var standset.

"Hvor er han?" spurgte Antonio hviskende.

"I venta'en; han sover; utøjet lader ikke til at genere ham. Hvorfor har du trukket hesten ud?"

Jeg bemærkede nu, at Antonio omhyggeligt havde omvundet dyrets ben med resterne af et gammelt dækken for ikke at gøre

støj, når han trak det ud fra stalden.

"For Guds skyld, tal sagtere!" hviskede Antonio. "De ved ikke, hvem det menneske er. Det er José Navarro, den mest berygtede bandit i Andalusien. Hele dagen igennem har jeg gjort tegn til Dem. Men De har ikke villet forstå mig."

"Bandit eller ikke, hvad kommer det mig ved?" svarede jeg; "han har ikke bestjålet os, og jeg tør vædde på, at han heller ikke har det i sinde."

"Kan gerne være; men der er to hundrede dukater at tjene for den, som udleverer ham. Jeg ved, at der halvanden mil her fra ligger en deling lansenerer, og før daggry skal jeg være her igen med nogle håndfaste karle. Jeg ville have taget hans hest, men den er så ondskabsfuld, at ingen uden Navarro kan komme den nær."

"For pokker!" udbrød jeg. "Hvad ondt har den stakkels fyr gjort dig, siden du vil angive ham. Og desuden, er du vis på, at han er den røver, som du siger?"

"Aldeles sikker; da han før gik med mig ud i stalden, sagde han til mig: 'Du ser mig ud til at kende mig; hvis du fortæller den gode herre der inde, hvem jeg er, skyder jeg dig en kugle gennem hjerneskallen.' Bliv her, señor, bliv hos ham; De har intet at frygte. Så længe han ved, at De er her, fatter han ikke mistanke."

Under samtalen var vi allerede kommet så langt bort fra venta'en, at hestens hovslag ikke kunne høres. I et øjeblik havde Antonio frigjort den for de pjalter, han havde omvundet dens fødder med; han gjorde sig i stand til at sidde op. Jeg forsøgte både bønner og trusler for at holde ham tilbage.

"Jeg er en fattig djævel, herre," sagde han; "to hundrede dukater kan man ikke lade gå fra sig, tilmed når man kan befri landet fra sådan en gavtyv. Men vær forsigtig, vågner Navarro, griber han til bøssen, og vær så på Deres post! Jeg er allerede gået for vidt til at vende om; De får nu hjælpe Dem, som De kan."

Slynglen sad i sadlen; han satte sporerne i hestens sider, og snart havde jeg i mørket tabt ham af syne.

Jeg var meget opbragt på min fører og ingenlunde uden bekymring. Efter et øjebliks betænkning bestemte jeg mig og gik tilbage til venta'en. Don José sov endnu, idet han uden tvivl benyttede sig af lejligheden til at tage oprejsning for flere farefulde dages anstrengelser og vågen. Jeg måtte ruske stærkt i ham for at vække ham. Aldrig skal jeg glemme hans vilde blik og den bevægelse, som han gjorde for at gribe sit våben, som jeg af forsigtighedshensyn, havde anbragt i nogen afstand fra hans leje.

"Señor," sagde jeg, "undskyld, at jeg har vækket Dem, men jeg har et tåbeligt spørgsmål at stille Dem: ville De være meget fornøjet ved at se et halvt dusin lansenerer aflægge os et besøg?"

Han sprang op og spurgte med en stemme, som dirrede af raseri:

"Hvem har sagt Dem det?"

"Det er jo ligegyldigt, hvorfra jeg har min efterretning, når den blot er pålidelig."

"Deres fører har forrådt mig, men han skal få det betalt! Hvor er han?"

"Det ved jeg ikke ... I stalden tænker jeg ... men der er en, som har fortalt mig ..."

"Hvem? ... Det kan ikke være den gamle ..."

"En, som jeg ikke kender ... Uden omsvøb, har De, ja eller nej, grunde til ikke at afvente soldaternes komme? Hvis det er tilfældet, så spild ikke tiden; hvis ikke, så godnat igen og tag det ikke ilde op, at jeg har forstyrret Deres søvn."

"Ah! Deres fører! Deres fører! Jeg havde straks mistanke til ham ... men ... han kan være sikker nok! ... Farvel, señor. Gud lønne Dem for den tjeneste, som De har vist mig. Jeg er ikke fuldt så slet, som De måske antager ... tro mig; der er endnu noget i mig, som fortjener en hæderlig mands medlidenhed ... Farvel, señor ... Der er kun et, som gør mig ondt, at jeg ikke er i stand til at gengælde Deres godhed."

"Lov mig til tak for den tjeneste, jeg har vist Dem, Don José, ikke at bære mistanke til nogen og ikke at tænke på hævn. Bi lidt, her er cigarer til vejen; lykke på rejsen!" Og jeg rakte ham min hånd.

Han trykkede den uden at svare, tog sin espingol og vadsækken, og efter at han havde sagt et par ord til den gamle i et sprog, som jeg ikke forstod, ilede han ud til stalden. Nogle øjeblikke efter hørte jeg ham galopere af sted ud på sletten.

Jeg lagde mig igen til hvile på min bænk, men jeg kunne ikke falde i søvn. Jeg stillede mig selv det spørgsmål, om jeg også havde haft ret til at frelse en tyv, måske en morder fra galgen, og det alene fordi jeg havde spist skinke og ris *à la valencienne* med ham. Havde jeg ikke forrådt min fører, som havde handlet efter lovens bud; havde jeg ikke udsat ham for en forbryders hævn? Men gæstevenskabets pligter! ... En barbarisk fordom, måtte jeg indvende; nu må jeg bære ansvaret for alle de forbrydelser, som banditten for fremtiden begår. Og dog, er det

fordom, dette samvittighedens instinkt, som modstår alle fornuftgrunde? Måske var det umuligt, at jeg i den vanskelige stilling, hvori jeg havde befundet mig, kunne være sluppet uden selvbebrejdelser af nogen som helst art. Jeg vaklede endnu frem og tilbage i største uvished om det moralsk forsvarlige i min handling, da jeg så et halvt dusin ryttere vise sig tillige med Antonio, som klogeligt holdt sig bagerst. Jeg gik dem i møde og meddelte dem, at banditten for mere end to timer siden havde taget flugten. På korporalens spørgsmål svarede den gamle, at hun kendte Navarro, men at hun, alene som hun levede, aldrig turde have vovet sit liv ved at angive ham. Hun tilføjede, at han altid, når han tog ind hos hende, havde for skik at bryde op midt om natten. Hvad mig angik, måtte jeg foretage en vandring på et par mils vej, fremvise mit pas og hos en *alcalde* sætte mit navn under en forklaring, hvorefter jeg igen fik tilladelse til at fortsætte mine arkæologiske forskninger. Antonio bar nag til mig. Han anede, at det var mig, der havde forhindret ham i at tjene de to hundrede dukater. Vi skiltes dog ad som gode venner i Cordoba; ved afskeden gav jeg ham så rigelig en betaling, som mine finansers tilstand tillod mig.

2

Jeg opholdt mig nogle dage i Cordoba. Jeg var blevet gjort opmærksom på, at der i dominikanernes bibliotek skulle befinde sig et manuskript, som ville kunne yde mig interessante oplysninger om det gamle Munda. Af de gode fædre blev jeg modtaget med megen forekommenhed, og jeg tilbragte dagen i deres kloster, aftenen med spadsereture i byen. Ved solnedgang samles en stor mængde af Cordobas lediggængere på kajen langs den højre bred af Guadalquivir. Der indånder man uddunstningerne fra et garveri, som indtil vore dage har bevaret egnens gamle ry for tilberedning af læder, og til gengæld nyder man et skue, som har sin ejendommelige tiltrækning. Nogle minutter førend der ringes til *Angelus*, samler der sig en stor skare kvinder ved flodens bred, neden for kajen, som ligger temmelig højt. Ingen mand ville driste sig til at trænge ind i deres flok. Så snart der bliver ringet *Angelus*, anses det for at være nat. Ved klokkens sidste slag klæder alle disse kvinder sig af og kaster sig i floden. Nu bliver der en skrigen og latter, en infernalsk tummel. Oppe fra kajen betragter mændene de badende kvinder, anstrenger øjnene og ser kun meget lidt. De lyse og ubestemte former, som aftegner sig mod flodens mørkere blå vande, sætter imidlertid de poetiske ånder i bevægelse, og med en smule fantasi er det ikke vanskeligt at forestille sig Diana og hendes nymfer i badet, uden fare for at komme til at dele Aktæons skæbne. Man har fortalt mig, at nogle labaner en skøn dag skød sammen for at bestikke ringeren ved katedralen og få ham til at ringe til *Angelus* et godt kvarter før den virkelige tid. Skønt det endnu

var høj lys dag, betænkte Guadalquivirs nymfer sig ikke, stolede sikrere på *Angelus* end på solen og gave sig med den bedste samvittighed i lag med deres badetoilette, som hører til det simpleste i verden. Jeg var ikke nærværende. Under mit ophold var ringeren ubestikkelig, tusmørket temmelig dunkelt, og kun en kat havde været i stand til at skelne den mest bedagede orangesælgerske fra Cordobas smukkeste sypige.

En aftenstund på den tid, hvor man altså ikke mere ser noget, stod jeg lænet til kajens brystværn og røg, da en kvinde kom gående op ad trappen, som fører ned til floden, og tog plads ved siden af mig. I sit hår bar hun en stor buket jasminer, hvis kronblade om aftenen udsender en bedøvende duft. Hun var tarvelig, næsten fattigt klædt, helt i sort, som de fleste af sypigerne om aftenen. De fine damer bærer kun sort om morgenen; om aftenen er de klædte *à la francesa*. Da hun kom hen til mig, lod min badedame mantillen, som dækkede hendes hoved, glide ned over skuldrene, og i "stjernelysets dæmrende halvmørke" så jeg, at hun var lille, ung, smukt skabt, og at hun havde meget store øjne. Jeg kastede straks min cigar. Hun forstod denne ytring af et aldeles fransk galanteri og skyndte sig med at erklære, at hun godt kunne lide lugten af tobak, og at hun endog selv røg, når hun kunne træffe nogle meget lette *papelitos*. Det traf sig så heldigt, at jeg havde nogle sådanne i mit foderal, og jeg skyndte mig med at byde hende dem. Hun var så venlig at modtage en og tændte den ved et stykke lunte, der blev bragt os af en dreng for en skillings penge. Mens røgen fra vore cigarer blandede sig sammen, passiarede min smukke badende pige og jeg så længe med hinanden, at vi næsten var alene tilbage på kajen. Jeg så ikke noget ubeskedent i at indbyde

hende til at spise et glas is i et *neveria* Note 3). Efter en beskeden tøven modtog hun mit tilbud; før hun bestemte sig, ville hun dog gerne vide, hvad klokken var. Jeg lod mit ur repetere, og de fine klokkeslag lod til at forbavse hende i høj grad. – "Hvad for opfindelser man dog gør hos jer, I herrer udlændinge. Hvad landsmand er herren, englænder formodentlig Note 4)?"

"Franskmand og ganske til Deres tjeneste. Og De frøken, eller frue måske, De er formodentlig fra Cordoba?"

"Nej."

"De er i det mindste andalusierinde. Jeg tror at kunne slutte det af Deres bløde udtale."

"Når De forstår Dem så godt på folks udtale, så må De sagtens kunne gætte, hvorfra jeg er."

"Jeg tror nu, De er fra Jesu land, to skridt fra Paradiset."

(Jeg havde lært dette billedlige udtryk, som bruges om Andalusien, af min ven, den bekendte picador Francisco Sevilla.)

"Bah! Paradis ... Folk her siger, at det ikke er skabt for os."

"Skulle De da være af maurisk herkomst eller ..." jeg holdt inde og vovede ikke at sige jødinde.

"Sig det kun; De ser godt, at jeg er sigøjnerinde; vil De, at jeg skal spå Dem *la baji* Note 5)? Har De ikke hørt tale om Carmencita? Det er mig."

Jeg var den gang, det er nu femten år siden, så vantro, at jeg ikke blev betaget af rædsel ved at finde mig side om side med en heks. – Vel! tænkte jeg, forrige uge spiste du til aften sammen med en landevejsrøver, hvorfor så ikke i aften spise is med en af Satans tjenerinder. På rejser må man prøve alt. Og jeg havde endnu en anden grund til at ønske at gøre hendes nærmere

bekendtskab. Da jeg forlod kollegiet, havde jeg, jeg må med skam tilstå det, spildt nogen tid med at studere de hemmelige videnskaber og flere gange endog forsøgt at besværge Mørkets Fyrste. Jeg var for længe siden helbredet for min lidenskab for disse studier, men havde ikke desto mindre bevaret en vis nysgerrighedens interesse for al slags overtro, og jeg lovede mig ikke liden fornøjelse af at lære at kende, til hvilket punkt den sorte kunst var nået hos sigøjnerne.

Under vor samtale var vi kommet til et neveria og havde taget plads ved et lille bord, som stod lige under et vokslys omgivet af en glaskuppel. Jeg havde nu den bedste lejlighed til at studere min gitana, mens de brave folk, som sad omkring os og nød deres is, ikke noksom kunne forundre sig over at se mig i så godt selskab.

Jeg nærer stærk tvivl om, at frøken Carmen var af ublandet race, hun var i det mindste uendelig smukkere end alle de kvinder af hendes folk, som jeg nogen sinde før er truffet på. Spanierne sige, at en kvinde for at være smuk må forene tredive *si*, eller, om man vil, det må være muligt at beskrive hende ved hjælp af ti adjektiver, som hvert for sig kan anvendes om tre dele af hendes person. Sorte må for eksempel tre ting være: øjnene, øjenhårene og øjenbrynene; tre ting fine: hendes fingre, læber og hår osv. Man kan for resten læse Brantôme. Min sigøjnerinde kunne ikke gøre fordring på så mange fuldkommenheder. Hendes hud, for resten så glat som fløjl, nærmede sig i farve stærkt til kobberets. Hendes øjne lå lidt skråt, men øjespalten var forunderlig smuk; hendes læber, en smule vel kraftige, men smukt tegnede, lod se en række tænder, hvidere end mandler uden skal. Hendes hår, måske lidt tykt, var

sort med en blålig glans som vingen på en ravn, langt og glinsende. Kort, for ikke at trætte med en alt for vidtløftig beskrivelse, vil jeg kun sige, at med hver mangel forenede hun en fuldkommenhed, som måske netop ved kontrasten fremtrådte så meget stærkere. Det var en sælsom og vild skønhed, et ansigt, som slog ved første øjekast, men som man ikke kunne glemme. Hendes øjne især havde et på en gang vellystigt og vildt udtryk, som jeg aldrig senere har bemærket i noget menneskeligt blik. Sigøjnerøje, ulveøje, er en spansk talemåde, som røber en god iagttagelsesevne. Hvis du ikke har lejlighed til at gå til Jardin des Plantes og studere ulvens blik, så iagttag din kat, når den lurer på en spurv.

Man må indrømme, at det ville have været latterligt at lade sig spå på en café. Jeg bad derfor også den smukke heks om tilladelse til at måtte ledsage hende til hendes bolig; hun indvilligede uden vanskelighed, men hun ville endnu engang vide, hvad klokken var, og bad mig om på ny at lade mit ur repetere.

"Er det virkelig af guld?" spurgte hun og betragtede det med den højeste grad af opmærksomhed.

Da vi igen begav os på vej, var det mørk nat; de fleste butikker var lukket, og gaderne næsten tomme. Vi gik over Guadalquivirbroen og standsede i udkanten af forstaden foran et hus, der ingenlunde så ud som noget palads. Et barn lukkede op for os. Sigøjnersken sagde nogle ord til det i et for mig uforståeligt sprog, som jeg senere lærte at kende som gitanoernes tungemål, *romani* eller *chipe calli*. Barnet forsvandt straks og lod os tilbage i et temmelig rummeligt værelse, hvori der stod et lille bord, to stole og en kuffert. Jeg må ikke glemme

endvidere at nævne en vandkrukke, et bundt appelsiner og et knippe løg.

Så snart vi var blevet alene, fremtog sigøjnersken af kufferten et spil kort, der så ud til at have gjort lang tjeneste, en magnet, et hentørret firben og forskellige andre til udøvelsen af hendes kunst nødvendige genstande. Derpå lod hun mig med en mønt slå et kors i min venstre hånd, og de magiske ceremonier begyndte. Det er til ingen nytte at meddele, hvad hun spåede, og hvad hendes fremgangsmåde angik, var det åbenbart, at hun forstod kunsten til fuldkommenhed.

Uheldigvis blev vi snart forstyrret. Døren blev med voldsomhed stødt op, og en mand, som lige til øjnene var indhyllet i en mørk kappe, trådte ind og gav sig til at tiltale sigøjnersken på en ikke synderlig høflig måde. Jeg forstod ikke, hvad han sagde, men på tonefaldet i hans stemme kunne jeg mærke, at han var i yderst slet humør. *Gitana*'en viste hverken overraskelse eller vrede ved at se ham, men ilede hurtigt hen imod ham og henvendte med en usædvanlig tungefærdighed nogle ord til ham i det hemmelighedsfulde sprog, som hun allerede før havde benyttet i min nærværelse. Ordet *payllo*, ofte gentaget, var det eneste udtryk, som jeg kendte. Jeg vidste, at sigøjnerne på denne måde betegner enhver, som ikke hører til deres race. Jeg formodede, at samtalen drejede sig om mig og belavede mig på en delikat forklaring; jeg havde allerede min hånd om benet på den ene af stolene og beregnede ved mig selv, hvornår det rigtige øjeblik måtte være kommet til at kaste den i hovedet på fredsforstyrreren. Denne stødte heftigt sigøjnersken til side og trængte hen mod mig, men veg pludselig et skridt tilbage og udbrød:

"Ah! Señor, er det Dem!"

Jeg så nu nøjere på ham og genkendte min ven, Don José. I dette øjeblik angrede det mig virkelig en smule, at jeg havde friet ham fra galgen.

"Se, se! det er Dem, min kære!" råbte jeg og bestræbte mig for at smile så utvungent, jeg kunne. "De afbrød frøkenen, just som hun var i færd med at forkynde mig højst interessante ting."

"Bestandig den samme! Det må have en ende," mumlede han mellem tænderne og så på hende med et vildt øjekast.

Sigøjnerinden vedblev imidlertid at tale til ham i sit sprog. Hun talte sig efterhånden heftig. Hendes øje blev blodskudt og forfærdeligt. Udtrykket i hendes ansigt fortrak sig, hun stampede med foden. Det forekom mig, som om hun lidenskabeligt forlangte, at han skulle gøre noget, som han tøvede med at gå ind på. Hvad det var, mente jeg kun alt for vel at kunne begribe ved at se hende føre sin lille hånd hurtigt frem og tilbage under sin hage. Jeg var tilbøjelig til at antage, at det drejede sig om at skære halsen over på nogen, og jeg havde en vis formodning om, at denne nogen ingen anden var end mig selv.

På hele denne strøm af veltalenhed svarede Don José kun med to eller tre kort og afgørende fremsatte ord. Sigøjnersken tilkastede ham et blik, fuldt af dyb foragt, og satte sig derpå med korslagte ben hen i en krog af værelset, tog en appelsin, skrællede den og gav sig til at spise.

Don José greb min arm, lukkede døren op og førte mig ud på gaden. Vi gik omtrent to hundrede skridt i dyb tavshed. Så strakte han sin hånd ud og sagde:

"Bestandig lige frem, så finder De broen."

Han vendte mig straks ryggen og forlod mig med hastige skridt. Jeg nåede min bolig lidt flov og i et fortrædeligt humør. Det værste var, at jeg ved at klæde mig af opdagede, at mit ur var borte.

Forskellige betragtninger afholdt mig fra den følgende dag at gå hen for at fordre det tilbage eller at anmode om politimesterens bistand hertil. Jeg sluttede mit arbejde vedrørende dominikanernes manuskript og rejste til Sevilla. Efter flere måneders omflakken i Andalusien besluttede jeg at vende tilbage til Madrid og var nødt til at lægge vejen over Cordoba. Jeg havde ikke til hensigt at opholde mig længe der i byen; for jeg havde fattet nag til den smukke by og Guadalquivirs badende nymfer. Nogle venner, som jeg måtte besøge, og forskellige kommissioner, som skulle besørges, ville dog holde mig i det mindste tre eller fire dage tilbage i de mauriske fyrsters gamle hovedstad.

Ved det første besøg, jeg atter aflagde i dominikanernes kloster, kom en af fædrene, som bestandig havde vist en levende deltagelse for mine studier med hensyn til det gamle Mundas beliggenhed, mig i møde med udbredte arme og udråbet:

"Lovet være herren! Velkommen, kære ven! Vi har alle troet, at De var død, og jeg, som her taler med Dem, har læst mangt et *Pater* og *Ave*, hvad jeg for resten ikke fortryder på, for Deres sjæls frelse. De er da altså ikke myrdet, for at De er bestjålet, det ved vi."

"Hvorledes det?" spurgte jeg en smule overrasket.

"Jo, De husker nok Deres smukke repetérur, som De altid lod slå i biblioteket, når vi sagde, at det var kirketid? Nu vel! Det er genfundet, og De vil få det tilbage."

"Jeg forstår," afbrød jeg en smule forvirret, "jeg havde forlagt det ..."

"Kæltringen sidder vel forvaret, og da vi vidste, at han var mand for at jage et kristenmenneske en kugle gennem hovedet for et par lumpne skillings skyld, var vi i den dødeligste angst for, at han skulle have dræbt Dem. Jeg skal gå med Dem til politimesteren, og De skal få Deres smukke ur udleveret. Og vov så, når De kommer hjem, at sige, at retfærdigheden i Spanien ikke kender sin pligt!"

"Jeg vil tilstå Dem," svarede jeg, "at jeg hellere vil miste mit ur end med mit vidnesbyrd bringe den stakkels djævel i galgen, især fordi ... fordi ..."

"Å! vær De ganske ubekymret; han er vel anbefalet, og man kan ikke hænge ham to gange. Når jeg taler om at hænge, er det for resten ikke rigtigt. Deres tyv er en hidalgo; derfor bliver han i overmorgen uden barmhjertighed garrotteret [Note 6)]. De ser altså, at et tyveri mere eller mindre ikke vil gøre nogen forandring i hans skæbne. Give Gud, at han kun havde stjålet; men han har begået flere mord, det ene forfærdeligere end det andet."

"Hvad hedder han?"

"Han er almindelig kendt under navnet José Navarro; men han har endnu et andet baskisk navn, som hverken De eller jeg nogen sinde er i stand til at udtale. For resten, er fyren nok værd at tage i øjesyn, og De, som sætter pris på at lære vort lands ejendommeligheder at kende, De bør ikke forsømme lejligheden til at få at vide, hvorledes her i Spanien en kæltring tager afsked med denne verden. Han er i kapellet for at blive forberedt til døden, og fader Martinez skal føre Dem til ham."

Min dominikaner holdt så indtrængende på, at jeg skulle se forberedelserne til "denne nydelige lille henrettelse", at jeg ikke kunne undslå mig. Forsynet med en pakke cigarer, som jeg håbede, han ville tage for en slags undskyldning for min påtrængenhed, begav jeg mig af sted til fangen.

Jeg blev ført ind til Don José i det øjeblik, da han var i færd med at indtage sit måltid. Han hilste på mig med en temmelig kølig bøjning med hovedet og takkede høfligt for den foræring, som jeg bragte ham. Da jeg havde overleveret pakken til ham, talte han cigarerne, udvalgte sig et vist antal stykker og gav mig resten tilbage med den bemærkning, at han ikke fik brug for flere.

Jeg spurgte ham, om jeg ved anvendelse af en smule penge eller ved mine venners indflydelse ville kunne bidrage til at formilde hans sidste timer. Først trak han på skuldrene med et sørgmodigt smil; men straks efter betænkte han sig og bad mig om at lade læse en messe for hans sjæls frelse.

"Skulle De," tilføjede han næsten forlegen, "skulle De ville lade læse en messe til for en person, som har fornærmet Dem?"

"Til visse, min ven," svarede jeg, "men så vidt jeg ved, har ingen i dette land fornærmet mig."

Han greb min hånd og trykkede den med en alvorlig mine. Efter et øjebliks tavshed vedblev han:

"Tør jeg vove at bede Dem om en tjeneste endnu? ... Når De vender tilbage til Deres land, kommer De måske gennem Navarra, i det mindste kommer De til Vittoria, som ikke ligger langt der fra."

"Ja," svarede jeg, "jeg kommer ganske vist forbi Vittoria, men det er ingenlunde usandsynligt, at jeg gør en omvej for at

besøge *Pamplona*, og for Deres skyld vil jeg endda gøre dette med glæde."

"Vel! Hvis De kommer til Pamplona, vil De kunne få adskilligt at se, som vil interessere Dem ... Det er en smuk by .... Må jeg give Dem denne medalje" (han pegede på en lille sølvmedalje, som han bar om halsen). "De vil lægge den i et stykke papir ..." han standsede et øjeblik for at blive herre over sin bevægelse "... og De vil give den eller sørge for, at den bliver bragt til en hæderlig kvinde, hvis navn jeg skal sige Dem. Så vil De sige, at jeg er død, men ikke på hvad måde."

Jeg lovede at udrette, hvad han bad om. Jeg besøgte ham igen den følgende dag og tilbragte en del af denne sammen med ham. Det er fra hans mund, jeg har beretningen om de sørgelige tildragelser, som jeg i det følgende skal meddele.

3

"Jeg er født," fortalte han, "i Elizondo i Baztan-dalen. Jeg hedder Don José Lizarrabengoa, og De kender Spanien tilstrækkeligt, señor, til straks af mit navn at kunne høre, at jeg er basker og af gammelt kristent blod. Jeg har kaldt mig Don, fordi jeg har ret til denne titel, og var jeg i Elizondo, skulle jeg vise Dem min stamtavle på pergament. Man bestemte mig for kirken, og jeg blev sat til studeringerne, men jeg bestilte intet. Jeg holdt for meget af at spille bold, det har været min ulykke. Når vi navaresere spiller bold, glemmer vi alt andet. En dag, da jeg havde vundet, yppede en knøs fra Alava klammeri med mig; vi greb vore makilas [Note 7)] og jeg gik atter af med sejren; men den sag nødte mig til at forlade landet. Jeg stødte på nogle dragoner og lod mig hverve ved kavaleriregimentet Almanza. Vi bjergboere lærer snart krigshåndværket. Jeg blev hurtigt korporal og havde løfte om at blive forfremmet til vagtmester, da jeg, til min ulykke, blev sat på vagt ved tobaksfabrikken i Sevilla. Hvis De har været i Sevilla, så vil De have set denne store bygning uden for voldene, nær ved Guadalquivir. Jeg synes endnu, at jeg kan se porten og vagtstuen ved siden af. Når spanierne har tjeneste, spiller de enten kort eller fordriver tiden med at sove; jeg, som en fri navareser, var altid sysselsat med en eller anden beskæftigelse. Jeg var just i færd med at gøre mig en kæde af messingtråd til min rensenål, da mine kammerater pludselig siger: Nu ringer klokken; pigerne kommer tilbage til arbejdet. De må nemlig vide, at der er godt og vel fire-fem hundrede kvinder beskæftiget i fabrikken. De ruller cigarerne i en stor sal, hvortil ingen mænd får adgang uden særlig

tilladelse fra øvrigheden, fordi kvinderne, især de unge, ikke tager det så nøje med påklædningen, når varmen trykker dem. Ved den tid, da arbejderskerne efter endt middag vender tilbage, kommer en mængde unge folk for at se dem gå forbi og føre alskens snak med dem. Der er kun få af de piger, som siger Nej til en taftes-mantille, og yndere af den slags jagt behøver kun at strække hånden ud for at fange vildtet. Mens de andre så på dem, blev jeg roligt siddende på min bænk ved porten. Jeg var ung den gang, jeg havde altid min hjemstavn i tankerne, og jeg kunne ikke forestille mig en smuk pige uden i blåt skørt og med hårfletninger ned over skuldrene [Note 8)]. Desuden var jeg sky for andalusierinderne. Jeg var endnu ikke vant med deres væsen: altid drillende, aldrig et fornuftigt ord. Jeg sad derfor bøjet over min kæde, da jeg hørte flere iblandt hoben sige: Der er gitanilla'en. Jeg hævede øjnene i vejret, og jeg så hende. Det var en fredag, og jeg glemmer det aldrig. Jeg så denne Carmen, som De har kendt, hende, jeg traf Dem hos for nogle måneder siden.

Hun var iført et rødt meget kort skørt, som lod et par hvide silkestrømper med mere end et hul komme til syne, og små nydelige marokins sko, fæstet med ildfarvede bånd. Hun lod mantillen glide tilbage for at vise sine skuldre og en stor buket af kassiablomster, som stak frem af bryståbningen på hendes chemise. Hun havde desforuden en kassiablomst i munden, og når hun gik, vuggede hun sig i hofterne ligesom en følhoppe fra Cordobas stutteri. I min hjemstavn ville en kvinde i en sådan dragt have fået alle mennesker til at korse sig. I Sevilla henvendte alle, som så hende, en kåd kompliment til hende for hendes holdning. Hun havde svar til enhver, uddelte med

hånden i siden øjekast til alle sider, skamløs som et ægte sigøjnerbarn, hvad hun også var. Jeg syntes ikke om hende og tog igen fat på mit arbejde; men på kvindevis og ligesom kattene, der ikke kommer, når man kalder på dem, men som kommer, når man ikke kalder på dem, standsede hun foran mig og gav sig i snak med mig:

"Kammerat," sagde hun efter andalusisk skik, "vil du forære mig din kæde der til at bære nøglerne til min pengekiste?"

"Jeg skal bruge den til min rensenål," svarede jeg.

"Din rensenål!" udbrød hun leende. "Ah! Herren laver kniplinger, siden han har brug for nåle!"

Alle de omkringstående gav sig til at le, og jeg mærkede, at jeg blev rød, men jeg kunne ikke finde et ord til svar.

"Hør, min lille ven," vedblev hun, "gør mig syv alen sorte kniplinger til en mantille, du min sjæls nålemager!"

Og idet hun tog den kassiablomst, som hun havde i munden, kastede hun den med et knips med tommelfingeren lige midt mellem mine øjne. Herre, jeg havde det, som om jeg var blevet ramt af en kugle ... Jeg vidste ikke, hvor jeg skulle skjule mig. Jeg blev siddende ubevægelig som et stykke træ. Da hun var gået ind i fabrikken, så jeg, at kassiablomsten lå på jorden mellem mine fødder; jeg ved ikke, hvad der gik af mig, men jeg tog den op, uden at mine kammerater lagde mærke til det, og gemte den omhyggeligt inden for min trøje. Det var den første dumhed!

To eller tre timer efter, jeg sad endnu og tænkte på, hvad der var hændet, kommer en opsynsmand løbende forpustet og med et forstyrret udseende ned til vagtstuen. Han siger til os, at der var blevet myrdet en kvinde i den store cigarsal, og at der måtte

sendes vagt op. Den vagthavende beordrede mig til at tage to mand og gå op og se, hvad det var. Jeg tager mine folk og går. Forestil Dem, señor, da jeg kommer ind i salen finder jeg først tre hundrede kvinder så omtrent i det blotte linned, der allesammen skreg, hylede, gestikulerede og gjorde et spektakel, så Gud måtte sig forbarme. I en krog lå en kvinde på ryggen, dækket med blod og med et X ansigtet, frembragt ved to flænger af en kniv. Lige over for den sårede, som blev understøttet af de skikkeligste i banden, ser jeg Carmen, holdt tilbage af fem eller seks af pigerne. Den sårede kvinde skreg: "En præst! En præst! Jeg er myrdet!" Carmen sagde intet; hun bed tænderne sammen, og øjnene rullede i hovedet på hende som på en kamæleon. – "Hvad er her på færde?" spurgte jeg. Jeg havde stor møje med at få at vide, hvad der var sket, for alle arbejderskerne talte i munden på hinanden. Det lod til, at den sårede havde pralet med, at hun havde penge nok på lommen til at kunne købe sig et æsel på torvet i Triana. – "Hvad!" siger så Carmen, som havde en skrap tunge, "har du ikke nok i et kosteskaft?" – Den anden følte sig såret ved bemærkningen, måske fordi hun ikke havde ganske rent mel i sin pose, og svarer hende, at hun ikke forstod sig på kosteskafter, da hun ikke havde den ære at være sigøjnerske eller have Fanden til gudfader, men at frøken Carmencita snart skulle komme til at gøre bekendtskab med hendes æsel, når politiet lod hende få sig en spadseretur med to tjenere efter sig for at vifte fluerne bort. – "Godt," siger Carmen, "og jeg, jeg skal lave et vandhul til fluerne på kinden af dig og male den som et dambræt [Note 9)]" – Og så, ritsch, ratsch, begynder hun med den kniv, som hun

brugte til at skære cigarerne til med, at tegne Andreas-kors i ansigtet på hende.

Sagen var tydelig nok. Jeg tog Carmen ved armen: "Min søster," sagde jeg høfligt til hende, "De må følge med." – Hun tilkastede mig et blik, som om hun kendte mig; men med en beskeden mine sagde hun kun: – "Lad os gå. Hvor er min mantille?" Hun svøbte den om hovedet, så at man kun kunne se det ene af hendes store øjne og fulgte med mine to folk, så blid som et lam. Da vi kom ned, sagde vagtmesteren, at sagen var alvorlig, og at det var nødvendigt at bringe hende til fængslet. Det blev igen mig, som skulle ledsage hende. Jeg gav hende en dragon på hver side og gik selv bag efter, som en korporal ved en sådan lejlighed skal. Vi begav os på vej til byen. I begyndelsen forholdt sigøjnersken sig tavs, men i Slangegaden – De kender den nok og ved, at navnet passer på den for de mange krumningers skyld – i Slangegaden begynder hun med at lade mantillen falde ned på sine skuldre, for at jeg skulle se hendes forførende pigeansigt, og idet hun vender sig så meget om imod mig, som hun kunne, siger hun:

"Kære officer, hvor fører De mig hen?"

"Til fængslet, mit stakkels barn," svarede jeg så mildt, som jeg kunne, således som en god soldat bør tale til en fange, især når det er en kvinde.

"Ak! hvad skal der blive af mig? Hr. officer, hav medlidenhed med mig. De er så ung og så smuk ...!" Og derefter tilføjede hun i en mere dæmpet tone: "Lad mig undslippe, så skal jeg give Dem et stykke *bar lachi*, der skal bringe alle kvinder til at elske Dem." *Bar lachi*, señor, er magnetstenen, som sigøjnerne påstå, at man kan gøre mange tryllekunster med, når man kender

dens brug. Når man lader en kvinde nyde en ubetydelighed af den knust og blandet i et glas hvid vin, formår hun ikke længere at gøre modstand. Jeg svarede så alvorligt, jeg kunne:

"Her kan vi ikke passiare om sådant tant; vi skal til fængslet, det er min ordre, og derved bliver det."

Vi folk fra Biscaya har en udtale, som gør det let at skelne os fra spanierne; på den anden side er der ikke en eneste iblandt dem, som er i stand til blot rigtigt at udtale *baï jaona* Note 10). Carmen havde derfor ikke vanskelighed ved at gætte, at jeg hørte hjemme i provinserne. De ved, herre, at sigøjnerne, som ikke selv har noget fædreland, og som bestandig er på rejser, kan tale alle sprog og er som hjemme i Portugal, Frankrig, i provinserne, i Catalonien, kort sagt overalt; selv for maurerne og englænderne kan de gøre sig forståelige. Carmen forstod ret godt baskisk. – "*Laguna, ene bihotsarena*, min hjertensven," sagde hun pludselig til mig, "er De fra mit hjemland?"

Vort sprog, herre, er så smukt, at når vi hører det i et fremmed land, kommer vort hjerte til at banke ... Jeg kunne ønske at have en skriftefader fra provinserne, tilføjede banditten med sagtere stemme. Efter en stunds tavshed vedblev han:

"Jeg er fra Elizondo," svarede jeg på baskisk, stærkt bevæget ved at høre mit modersmål tale.

"Og jeg er fra Etchalar," sagde hun. – Det er et sted, som ligger fire timers vej fra mit hjem. – "Jeg blev bortført af sigøjnerne til Sevilla. Jeg arbejdede i fabrikken for at tjene så meget, at jeg kunne vende tilbage til Navarra til min stakkels moder, som kun har mig til støtte og så en lille *barratcea* Note 11) med en snes æbletræer, som hun laver most af. Ak! gid jeg var

hjemme mellem de hvide bjerge! Jeg blev hånet, fordi jeg ikke hører hjemme her mellem disse gavtyve og udsælgere af fordærvet frugt, og disse tiggersker rejste sig alle imod mig, fordi jeg sagde, at alle Sevillas *jacques* Note 12) med deres knive ikke var i stand til at forskrække en af vore knøse med sin blå hue og sin *makila*. Min ven og kammerat, vil du ikke hjælpe en landsmandinde?"

Hun løj, herre, hun løj altid. Jeg ved ikke, om den pige i hele sit liv har sagt et eneste sandt ord, men når hun talte, troede jeg hende: jeg havde ikke kraft til at stå imod. Hun radbrækkede det baskiske sprog; og jeg troede, at hun var fra Navarra; øjnene alene og hendes mund og hudfarve tydede på, at hun var sigøjnerinde. Jeg var som gal og brød mig om intet længere. Jeg tænkte, at hvis spanierne havde fundet på at tale ilde om mit hjemland for mig, så havde jeg stukket dem i ansigtet, akkurat ligesom hun havde gjort ved sin kammerat. Kort, jeg havde det som en drukken mand; jeg begyndte at sige dumheder og var fuldkommen parat til også at gøre dem.

"Hvis jeg nu puffede til Dem, landsmand, og De lod Dem falde," begyndte hun igen på baskisk, "så skulle disse to castilianske rekrutter nok blive fri for at holde på mig ..."

Nå! jeg glemte instruksen og alting og svarede:

"Nu vel, min ven og landsmandinde, prøv på det og gid Vor Frue fra bjerget vil stå Dem bi!" – I dette øjeblik gik vi netop forbi en af disse snævre smågader, som der er så mange af i Sevilla. Pludselig vender Carmen sig om og giver mig med knyttet hånd et stød for brystet. Jeg lader mig straks falde baglæns om. Med et spring sætter hun over mig og giver sig til at løbe, visende os et par ben! ... Man taler om baskiske ben:

hendes kunne rigtignok måle sig med dem … lige så hurtige som velformede. Jeg rejser mig straks op, men drejer min lanse Note 13) på tværs, således at jeg spærrer gaden og i første øjeblik hindrer mine kammerater i at sætte efter hende. Derefter giver jeg mig selv til at løbe, fulgt af de to andre; men nå hende! Det var der ingen fare for, vi med vore sporer, sabler og lanser! På kortere tid, end jeg har behøvet for at fortælle Dem det, var hun forsvundet. Desuden begunstigede alle kvarterets sladderkællinger hendes flugt, gjorde sig lystige over os og viste os forkert vej. Efter i nogen tid at have marcheret på kryds og på tværs, var vi nødt til at vende tilbage til vagten uden modtagelsesbevis fra fængselsguvernøren.

For ikke at blive straffet, fortalte mine folk, at Carmen havde talt baskisk med mig; og sandt at sige syntes det kun lidet rimeligt, at sådan en lille pige med et næveslag så let skulle have kunnet slå en fyr med mine kræfter til jorden. Alt dette var tvetydigt eller rettere sagt kun alt for tydeligt. Efter at min vagttjeneste var endt, blev jeg degraderet og sendt en måned i fængsel. Det var min første straf, siden jeg var kommet i tjenesten. Farvel, mine vagtmestersnore, som jeg allerede troede at være sikker på!

De første dage i fængslet tilbragte jeg meget nedslået. Da jeg greb musketten, havde jeg tænkt mig, at jeg i det mindste skulle blive officer. Longa og Mina, mine landsmænd, er begge generalkaptajner; Chapalangarra, der ligesom Mina er en negros Note 14) og som han har måttet flygte over til Deres land, Chapalangarra var oberst, og snese gange har jeg spillet bold med hans broder, der var en fattig djævel ligesom jeg selv. Nu, tænkte jeg, er hele den tid, som du har tjent uden at blive

straffet, tabt. Du er ilde anskreven. For at generhverve dig et godt navn hos dine foresatte, må du arbejde ti gange mere end den gang, du kom ind som rekrut! Og hvorfor har du udsat dig for straf. For en tøjte af en sigøjnerske, som har haft dig til bedste, og som i dette øjeblik har travlt med at stjæle i en eller anden krog af byen. Og alligevel kunne jeg ikke lade være med at tænke på hende. Skulle De tro det, señor? Hendes hullede silkestrømper, som hun helt og holdent viste mig, da hun tog flugten, stod mig bestandig for øjnene. Gennem tremmerne i mit fængselsvindue så jeg ud på gaden, og blandt alle de kvinder, som gik forbi, så jeg ikke en eneste, der kunne sammenlignes med denne satan af en kvinde. Og desuden, mod min vilje mærkede jeg kassiablomsten, som hun havde tilkastet mig, og som skønt vissen endnu bevarede sin vellugt ... Hvis der er hekse til, så var det pigebarn en heks.

En dag kommer arrestforvareren ind og giver mig et alcalabrød [Note 15]. – "Det er en foræring," siger han, "fra Deres kusine." Jeg tog brødet, meget forundret, for jeg havde ingen kusine i Sevilla. Det er måske en fejltagelse, tænkte jeg og så på brødet; men det var så indbydende og lugtede så godt, at jeg, uden at bryde mig om, hvorfra det kom, eller for hvem det var bestemt, besluttede at spise det. Da jeg ville skære det i stykker, stødte min kniv på noget hårdt. Jeg ser efter og finder en lille engelsk fil, som måtte være blevet stukket ind i dejen, førend brødet var blevet bagt. Endvidere fandt jeg et guldstykke og to piastre. Der kunne ikke længere være nogen tvivl, det var en gave fra Carmen. For folk af hendes race er friheden alt, og de ville være i stand til at stikke ild på en by for at slippe for en dags fængsel. Desuden, hun var en listig djævel, og med dette

brød kunne man tage fangevogterne ved næsen. I løbet af en time ville den tykkeste jernstang være overskåret med den lille fil, og for guldstykket og de to piastre kunne jeg hos den første den bedste marskandiser omskifte min uniform med en almindelig klædning. De kan let begribe, at for en mand, som mange gange havde hentet ungerne ud af ørnerederne hjemme mellem vore klipper, frembød det ikke nogen synderlig vanskelighed at komme ned på gaden fra et vindue, som ikke var tredive fod over jorden; men jeg ville ikke undvige. Jeg havde endnu min æresfølelse som soldat, og at desertere stod for mig som en stor forbrydelse. Alligevel, jeg var rørt over dette bevis på, at hun ikke havde glemt mig. Når man er i fængsel, gør det én glad at tænke på, at man udenfor har en ven, som tager del i éns skæbne. Guldmønten stødte mig en smule, jeg havde gerne sendt hende den tilbage; men hvor finde min kreditor? det forekom mig ikke at være så let.

Efter at degraderings-ceremonien var forbi, troede jeg at have overstået mine lidelser; men jeg havde endnu en ydmygelse at døje: det var, da jeg efter min løsladelse af fængslet blev kommanderet til tjeneste igen og sat på post som simpel soldat. De kan ikke forestille Dem, hvad en ærekær mand føler ved en sådan lejlighed. Jeg tror, at jeg lige så gerne havde ladet mig skyde. Man marcherer da i det mindste alene foran sin peloton; man føler, at man er noget; folk lægger mærke til én.

Jeg fik post foran min obersts bolig. Det var en ung og rig mand, en lystig fætter, som holdt af at more sig. Alle de unge officerer samledes hos ham, og desuden mange borgerlige, også damer, skuespillerinder, efter hvad der sagdes. Mig

forekom det, som om hele byen havde sat hinanden stævne ved indgangen til hans hus for at se på mig. Så ser jeg obersten komme kørende i sin vogn med kammertjeneren på bukken. Og hvem ser jeg stige ud? ... gitanilla'en. Hun var pyntet denne gang som et relikvieskrin, skrammereret og udmajet, alle vegne besat med guldstads og bånd. En kjole med pailletter, blå sko også med pailletter, blomster og galoner overalt. I hånden holdt hun en baskisk tromme. Sammen med hende var der to andre sigøjnersker, en ung og en gammel. Der er altid en gammel, der ledsager dem; desuden en gammel mand med en guitar, også sigøjner, som skulle spille til deres dans. De ved, at man ofte i selskaber morer sig med at hente sigøjnerinder og lader dem danse *romalis*, deres dans, og ikke sjældent gøre mange andre ting.

Carmen kendte mig, og vi vekslede et blik. Jeg ved ikke, men i det øjeblik ønskede jeg, at jeg var hundrede fod underjorden. – "*Agur laguna* Note 16)," sagde hun. "Min officer, du står på vagt som en rekrut!" Og førend jeg kunne svare et ord var hun inde i huset.

Hele selskabet havde taget ophold i patioen, og trods mængden kunne jeg igennem portgitteret Note 17) så omtrent se alt, hvad der foregik. Jeg hørte kastagnetterne, trommen, latterudbruddene og bravoråbene; af og til så jeg hendes hoved, når hun hoppede omkring med sin tamburin. Så hørte jeg, at officererne sagde hende en hel del ting, som fik blodet til at stige op i mine kinder. Hvad hun svarede, ved jeg ikke. Fra den time af tror jeg, at jeg afgjort fattede kærlighed til hende, for tre-fire gange var jeg lige ved at gå ind i patioen og slå disse vindbøjtler, der opvartede hende med deres flovser, til jorden.

Min lidelse varede en god time; så kom sigøjnerne ud igen og blev kørt bort i vognen. Idet Carmen gik forbi, så hun atter på mig med disse øjne, som De kender, og hviskede ganske sagte: – "Landsmand, holder man af en god ret stegt fisk, så kan man få den i Triana, hos Lillas Pastia." Let som et kid var hun med et spring inde i vognen. Kusken piskede på mulæslerne, og hele den lystige flok forsvandt, jeg ved ikke hvorhen.

De kan let begribe, at jeg, da min vagttjeneste var til ende, gik til Triana; i forvejen lod jeg mig dog rage og pudsede mig som på en paradedag. Hun var hos Lillas Pastia, en gammel sigøjner, som solgte stegte spiser, sort som en mor, og som mange af middelklassen søgte for at spiste stegt fisk, især, tror jeg, siden Carmen havde taget ophold hos ham.

"Lillas," sagde hun, så snart hun så mig, "i dag bestiller jeg ikke mere. Der er også en dag i morgen [Note 18)]. Kom landsmand, lad os gå ud og spadsere."

Hun trak mantillen for ansigtet, så stod vi på gaden og gik omkring på må og få.

"Frøken," sagde jeg, "jeg tror, at jeg har Dem at takke for en gave, som De har sendt mig, da jeg var i fængsel. Brødet har jeg spist; filen bruger jeg, når jeg skal hvæsse min lanse, og den gemmer jeg som en erindring om Dem, men pengene, de er her."

"Hvad! han har gemt pengene," udbrød hun og brast i latter. "Så meget desto bedre forresten, for jeg har det knapt i øjeblikket med mønten; nå, det siger intet; den hund, som støver omkring, dør ikke af sult [Note 19)]. Kom, lad os spise dem op. Det er dig, som trakterer."

Vi havde lagt vejen tilbage til Sevilla. Da vi kom til Slangegaden, købte hun et dusin appelsiner, som hun gav mig at bære i mit lommetørklæde. Lidt længere henne købte hun endvidere et brød, pølse og en flaske manzanilla; til sidst gik hun ind til en konditor. Der kastede hun på disken det guldstykke, som jeg havde givet hende tilbage, og endnu et andet, som hun havde i lommen, foruden nogle sølvpenge; sluttelig bad hun mig om alle de penge, jeg havde hos mig. Jeg var kun i besiddelse af nogle småpenge, som jeg gav hende, skamfuld over ikke at have mere. Jeg troede, hun ville have hele butikken med sig. Hun købte alt det dyreste og bedste, der var; yemas, turon [Note 20)] og syltede frugter, så langt pengene kunne strække til. Alt dette skulle jeg også bære indpakket i papir. De kender måske Candilejo-gaden, med Pedro den Retfærdiges hoved [Note 21)]. Det burde have været et varsel for mig. I denne gade standsede vi uden for et gammelt hus. Carmen gik inden for og bankede på en dør i stueetagen. En sigøjnerinde, det udtrykte billede på en heks, lukkede op for os. Carmen sagde nogle ord til hende i romani-sproget. Den gamle knurrede i begyndelsen. For at formilde hende gav Carmen hende to appelsiner og en håndfuld konfekt og lod hende smage på vinen. Derpå hængte hun sin kåbe om ryggen på hende og fulgte hende til døren, som hun lukkede med en træskodde. Så snart vi var alene, gav hun sig til at danse og le som en besat og sang: – "Du er min *rom*, jeg er din *romi* [Note 22)]. – jeg stod midt i værelset belæsset med alle hendes indkøb uden at vide, hvor jeg skulle gøre af dem. Hun kastede alting på gulvet, sprang om halsen på mig og sagde: – "Jeg betaler min gæld, jeg betaler min

gæld! Det er lov hos *cales* [Note 23)]. Ah, min ven, i dag! I dag! ... Når jeg tænker på det, glemmer jeg i morgen."

Banditten tav et øjeblik, derpå fortsatte han efter at have tændt sin cigar:

Vi tilbragte hele dagen sammen, spiste, drak, og resten. Efter at hun havde proppet sig med konfekt som et seksårs barn, puttede hun hele håndfulde ned i den gamles vandkrukke. – "Jeg laver sorbet til hende," sagde hun. Hun knuste *yemas* ved at slynge dem mod væggen. – "Det er for at fluerne skal lade os være i fred," sagde hun ... Der var ikke den narrestreg eller tåbelighed, hun ikke begik. Jeg sagde, at jeg gerne ville se hende danse; men hvorfra skulle vi få kastagnetter? Straks tager hun den gamles eneste tallerken, slår den i stykker og danser *romalis*, idet hun med samme færdighed smælder med skårene, som om det havde været kastagnetter af ibentræ eller elfenben. Man kedede sig ikke i det pigebarns selskab, det svarer jeg Dem for. Aftenen kom, og jeg hørte trommerne slå tappenstregen.

"Jeg må gå for at være i kasernen til appellen," sagde jeg til hende.

"Til kasernen?" sagde hun med et udtryk af ringeagt; "du står altså under pisken som en anden neger! Du er en rigtig kanariefugl i sind som i skind [Note 24)]. Gå, du har et hjerte som en kylling." Jeg blev, i forvejen vis på min arrest. Om morgenen var det hende, som først talte om at skilles. – "Hør, Josito," sagde hun, "har jeg betalt dig? Efter vore love skyldte jeg dig ingenting, fordi du er en *payllo*; men du er en køn fyr, og jeg syntes godt om dig. Vi er kvit, farvel."

Jeg spurgte, hvornår jeg igen skulle se hende.

"Når du er blevet mindre enfoldig," svarede hun leende, men tilføjede i en alvorligere tone: "Ved du vel, min dreng, at jeg tror, jeg holder en lille smule af dig? Men det kan ikke have varighed. Hund og ulv kan ikke i længden forliges. Måske, hvis du antog den ægyptiske lov, kunne jeg falde på at være din *romi*; – dumheder; den slags ting lader sig ikke gøre. Nej, min dreng, tro mig, du er sluppet for godt køb. Du er truffen på djævelen, ja på djævelen, han er ikke altid sort; og han har ikke drejet halsen om på dig. Jeg er klædt i uld, men jeg er ikke noget lam [Note 25)]. Køb et vokslys og giv det til din *majari* [Note 26)]; hun har ærligt fortjent det. Og nu, igen farvel og tænk ikke mere på Carmencita, hvis ikke besørger hun dig gift med enken med træfødderne [Note 27)]."

Med disse ord skød hun skodden fra døren, og da hun først stod i det fri, svøbte hun mantillen om sig og vendte mig ryggen.

Hun havde talt sandt. Jeg skulle have været fornuftig nok til ikke at tænke mere på hende; men efter denne dag i Candilejo-gaden kunne jeg ikke længere tænke på nogen anden ting. Hver dag strejfede jeg omkring for måske at møde hende. Jeg spurgte både hos den gamle kvinde og hos fiskesælgeren, om de vidste noget om hende. Begge to svarede, at hun var rejst til *Laloro* [Note 28)], således kalder de Portugal. Rimeligvis var de instrueret af Carmen selv til at give dette svar; men det skulle ikke vare længe, inden jeg fik at vide, at det var usandhed. Nogle uger efter hin dag i Candilejo-gaden var jeg på vagt ved en af byens porte. I ringe afstand fra porten var der i ringmuren sket en sammenstyrtning; om dagen blev der arbejdet på dens udbedring, og om natten blev der ved stedet posteret en

skildvagt for at hindre smugleri. I dagens løb så jeg Lillas Pastia flere gange snuse omkring i vagtstuens nabolav og give sig i passiar med flere af mine kammerater; alle kendte de ham og endnu bedre hans fisk og æbleskiver; han kom hen til mig og spurgte, om jeg nylig havde hørt fra Carmen.

"Nej," svarede jeg.

"Nå, så vil det ikke vare længe, kammerat."

Han tog ikke fejl. Om natten blev jeg sat på post ved muråbningen. Så snart korporalen var gået bort, så jeg en kvinde komme hen imod mig. Mit hjerte sagde mig, at det var Carmen. Ikke desto mindre råbte jeg: "Tilbage! her må ingen passere!"

"Gør nu blot ingen ophævelser," sagde hun og gav sig til kende for mig.

"Hvad, er det dig, Carmen!"

"Ja, landsmand. Kort og godt. Har du lyst til at tjene en duro? Om lidt kommer her nogle folk med pakker; lad dem komme igennem."

"Nej," svarede jeg. "Det er min pligt at standse dem; det er min instruks."

"Instruksen! Instruksen! I Candilejo-gaden tænkte du ikke på den."

"Ak!" udbrød jeg, aldeles forstyrret alene ved erindringen, "for det var det nok umagen værd at glemme instruksen, men jeg modtager ingen penge af smuglerne."

"Godt, når du ikke vil have penge, skal vi da endnu en gang gå hen og spise til middag hos den gamle Dorothea?"

"Nej!" svarede jeg, halvvejs kvalt af den kamp, det kostede mig. "Jeg kan ikke."

"Meget vel. Når du er så ufremkommelig, så ved jeg nok, hvor jeg skal henvende mig. Jeg tilbyder din officer at gå med til Dorothea. Han ser ikke så bagvendt ud og vil nok vide at sætte en fyr på posten her, som kun ser, hvad han skal se. Farvel, kanariefugl. Jeg skal tage mig en hjertelig latter den dag, instruksen lyder på at hænge dig."

Jeg var svag nok til at kalde hende tilbage og love at lade hele sigøjnerbanden passere, hvis det var nødvendigt, på den betingelse at jeg fik den eneste belønning, som jeg brød mig om. Hun svor straks på, allerede næste dag, at indfri sit løfte og skyndte sig af sted for at give underretning til hendes venner, som opholdt sig lige i nærheden. De var fem i tallet, deriblandt Pastia, alle fuldt belæssede med engelske varer. Carmen holdt udkig. Hun skulle give signal med sine kastagnetter, så snart hun fik øje på ronden, men det blev ikke nødvendigt. Smuglerne udførte deres forretning på et øjeblik.

Næste dag gik jeg til Candilejo-gaden. Carmen lod vente på sig og var, da hun kom, i temmelig dårligt humør. – "Jeg holder ikke af folk, som lader sig bede," sagde hun. "Første gang viste du mig en langt større tjeneste uden at vide, om du ville opnå noget ved det. I går har du købslået med mig. Jeg ved ikke, hvorfor jeg er kommet, for jeg holder ikke længere af dig. Hør, gå igen, her er en duro for din ulejlighed."

Det var nær ved, at jeg havde kastet hende pengestykket i hovedet, og med en voldsom anstrengelse måtte jeg tvinge mig selv for ikke at slå hende. Efter en times skænderi forlod jeg hende i raseri. Jeg flakkede en tid lang omkring i byen på må og få, som en forrykt; endelig gik jeg ind i en kirke, satte mig i den mørkeste krog og græd hede tårer. På en gang hører jeg en

stemme: – "Dragontårer! Jeg laver dem til en elskovsdrik." – Jeg ser op, det var Carmen, som stod foran mig. – "Nå, landsmand, kan du endnu holde af mig?" spurgte hun. "Jeg må dog, mod min vilje, synes om dig, for siden du forlod mig, ved jeg ikke, hvordan det er fat med mig. Ja, nu er det mig, som spørger, om du vil gå med til Candilejo-gaden." – Vi sluttede fred; men Carmen havde et sind omtrent som vejret hjemme hos os. I vore bjerge er uvejret aldrig nærmere, end når solen er mest strålende. Hun havde lovet at træffe mig en anden gang hos Dorothea, men hun kom ikke. Og Dorothea meddelte mig venligst, at hun var taget til *Laloro* i ægyptiske forretninger.

Da jeg af erfaring vidste, hvad dette ville sige, søgte jeg Carmen overalt, hvor jeg troede, at hun kunne være og gik tyve gange om dagen gennem Candilejo-gaden. En aften sad jeg hos Dorothea, som jeg næsten havde fået til at være venlig, ved nu og da at forære hende et glas anisette, da Carmen trådte ind, ledsaget af en ung løjtnant i vort regiment. – "Gå din vej," sagde hun hurtigt til mig på baskisk. – Jeg blev stående målløs og med raseri i mit hjerte. – "Hvad bestiller du her?" spurgte løjtnanten. "Pak dig, uden for!" – Jeg kunne ikke gøre et skridt, jeg var som lamslået. Da officeren så, at jeg ikke trak mig tilbage og ikke engang havde taget min uniformshue af, tog han mig i vrede i kraven og rystede mig heftigt. Jeg ved ikke, hvad jeg sagde til ham. Han trak sin sabel, og jeg trak også blank. Den gamle greb mig i armen, og løjtnanten gav mig et slag over panden, som jeg endnu bærer mærke af. Jeg tumlede tilbage, stødte med albuen Dorothea til side, og da løjtnanten fulgte efter, satte jeg spidsen af min sabel for hans bryst, og i farten løb han sig klingen igennem livet. Da slukkede Carmen lampen og sagde i sit sprog

til Dorothea, at hun skulle flygte. Selv søgte jeg ud på gaden og gav mig til at løbe uden at vide hvorhen. Det forekom mig, som om nogen fulgte efter. Da jeg begyndte at komme til besindelse, så jeg at Carmen ikke havde forladt mig. – "Store tosse af en kanariefugl!" sagde hun, "du kan kun gøre dumheder. Jeg har jo dog sagt dig, at jeg ville bringe dig ulykke. Nå, der er råd for alting, når man har en *flamenca de roma* [Note 29)] til veninde. Bind allerførst dette lommetørklæde om hovedet på dig og kast så sabelgehænget bort. Vent på mig her i alleen. Jeg er her tilbage om to minutter." – Hun forsvandt og bragte mig straks efter en stribet kappe, som hun havde fået fat på, Gud må vide hvor. Hun lod mig tage min uniform af og kaste kappen over min skjorte. Således udstafferet og med lommetørklædet, hvormed hun havde forbundet den skramme, jeg havde fået, om hovedet, lignede jeg så temmelig en valencianer-bonde, som man ser dem i Sevilla, når de kommer for at sælge deres *chufas*-drik [Note 30)]. Derefter førte hun mig hen til et hus inderst inde i en lille gade, og som i udseende stærkt lignede Dorotheas. Hun og en anden sigøjnerinde vaskede og forbandt mit sår bedre, end nogen stabskirurg kunne have gjort det; derpå gav de mig noget, som jeg ikke kendte, at drikke; til sidst blev jeg lagt på en madras og faldt i søvn.

Sandsynligvis havde disse kvinder i drikken blandet nogle af de søvndyssende midler, som de har hemmelig kundskab om, for jeg vågnede først meget sent den følgende dag. Jeg havde stærk hovedpine og en smule feber. Det varede en tid, førend erindringen om den skrækkelige scene, hvori jeg dagen i forvejen havde deltaget, dukkede op for mig. Efter at Carmen og hendes veninde, som begge to sad på hug ved siden af mit

leje, havde forbundet mit sår, vekslede de nogle ord i *chipe calli*, som det syntes en medicinsk rådslagning. Derpå forsikrede de mig begge, at jeg om kort tid ville være helbredet, men at jeg måtte forlade Sevilla snarest muligt; blev jeg grebet, ville jeg uden barmhjertighed blive skudt. – "Min dreng," sagde Carmen til mig, "du må tage dig noget for; nu da kongen ikke mere giver dig hverken ris eller tørfisk [Note 31)], må du tænke på at tjene din føde. Du er alt for enfoldig til at blive en dygtig tyv; men du er smidig og stærk: har du mod, så begiv dig til kysten og bliv smugler. Har jeg ikke lovet at få dig hængt? Det er bedre end at blive skudt. For resten, hvis du forstår dine ting, kan du leve som en prins, så længe du ikke falder i kløerne på miñons [Note 32)] eller kystopsynet."

På denne lokkende måde fremstillede denne satan af et pigebarn den ny bane for mig, som hun havde tiltænkt mig, den eneste, ærlig talt, som stod mig åben, nu jeg havde gjort mig fortjent til døden. Behøver jeg at sige Dem, señor, at hun uden stort besvær bestemte mig. Det forekom mig, som om jeg knyttede mig nøjere til hende ved dette ubundne og ulovlige liv. Så troede jeg desuden derved at kunne sikre mig hendes kærlighed for fremtiden. Jeg havde ofte hørt tale om smuglere, som gennemstrejfede Andalusien, ridende på en god hest, med bøssen i hånden og deres elskerinde bag ved på krydset. Jeg så mig allerede trave af sted over bjerge og dale med den smukke sigøjnerske bag mig. Når jeg talte til hende om det, lo hun af fuld hals og svarede, at der var intet så herligt som en nat tilbragt i bivuak, når hver rom trækker sig tilbage med sin romi under sit lille telt, dannet af tre tøndebånd med et tæppe over.

"Hvis jeg nogen sinde slår mig ned i bjergene," sagde jeg, "så er jeg da sikker på dig! Dér er der ingen løjtnant til at dele med mig."

"Ah! Du er skinsyg," svarede hun. "Desto værre for dig. Hvordan kan du være så dum? Ser du ikke, at jeg elsker dig, siden jeg aldrig har forlangt penge af dig?"

Når hun talte således, havde jeg lyst til at kvæle hende. For at fatte mig i korthed, herre, Carmen skaffede mig en civil klædning, i hvilken jeg kom ud af Sevilla uden at blive kendt. Jeg begav mig til Jerez med et brev fra Pastia til en anisettehandler, som smuglerne havde tilhold hos. Jeg blev indført iblandt dem, og deres anfører, kaldet Dancaire, optog mig i sin bande. Vi tog af sted til Gaucin, hvor Carmen, som her havde sat mig stævne, stødte til os. Ved vore foretagender gjorde hun tjeneste for os som spion, og bedre spion har der aldrig været. Hun kom fra Gibraltar og havde allerede med en skipper truffet aftale om indladning af nogle engelske handelsvarer, som vi skulle tage imod på kysten. Vi tog af sted for at afvente dem i nærheden af Estepona; en del skjulte vi i bjergene, og med resten begav vi os til Ronda. Carmen var taget i forvejen. Også denne gang var det hende, som angav os det øjeblik, da vi kunne komme ind i byen. Denne første rejse og flere andre efter den løb heldigt af. Smuglerlivet behagede mig mere end soldaterlivet; jeg gjorde Carmen foræringer. Jeg havde penge og en elskerinde. Samvittighedsnag mærkede jeg så godt som ikke, for som sigøjnerne siger: fnat for fornøjelse klør ikke [Note 33)]. Alle vegne blev vi vel modtaget. Mine kammerater behandlede mig godt, ja viste mig endda en vis agtelse. Årsagen hertil var, at jeg havde dræbt en mand og just ikke alle iblandt dem havde en lignende

bedrift på samvittigheden. Men hvad der mest befæstede mig i mit ny liv, var, at jeg ofte så Carmen. Hun viste mig større venskab end nogen sinde; for kammeraterne vedgik hun imidlertid ikke, at hun var min elskerinde og havde tilmed ladet mig sværge højt og dyrt på intet at fortælle dem i dette stykke. Jeg var så svag over for dette væsen, at jeg føjede mig i alle hendes luner. Dertil kom, at det var første gang, at jeg hos hende mærkede spor af den hæderlige kvindes blufærdighed, og jeg var enfoldig nok til at tro, at hun virkelig havde begyndt at aflægge sine fordums unoder.

Vor bande, som bestod af en otte-ti mand, var sjældent samlet uden i det afgørende øjeblik, og sædvanligvis var vi spredt to eller tre sammen omkring i byer og landsbyer. Enhver af os drev tilsyneladende en håndtering: en var kobbersmed, en anden hestepranger; jeg drev kramhandel, men jeg viste mig sjældent i de store byer på grund af min slemme historie i Sevilla. En dag eller rettere en nat havde vi sat hinanden stævne neden for Véger. Dancaire og jeg var mødt før de andre. Han lod til at være i udmærket humør. – "Nu får vi en kammerat til," sagde han. "Carmen har nylig gjort en af sine listigste streger. Hun har hjulpet sin rom, der var på galejerne i Tarifa, til at undvige." – Jeg var allerede begyndt at forstå sigøjnersproget, som næsten alle mine kammerater talte, og ordet rom greb mig med en pludselig skræk. – "Hvad! hendes mand! hun er altså gift?" spurgte jeg kaptajnen.

"Ja," svarede han, "med Garcia Enøje, en sigøjner, lige så forslagen som hun selv. Den stakkels djævel var på galejerne. Carmen har så udmærket forstået at sætte fængselslægen blår i øjnene, at hun har fået sin rom på fri fod. Ja, det fruentimmer

er sin vægt i guld værd! I to år har hun prøvet på at få ham ud. Ingenting hjalp, indtil man faldt på at ansætte en anden inspektør. Med ham lader det til, at hun hurtigt nok har vidst at komme til en forståelse." – De kan begribe, herre, hvor glad jeg blev ved denne nyhed. Jeg fik snart Garcia Enøje at se; det var det afskyeligste uhyre, som nogen sinde er kommet af sigøjnerblod: sort i huden og sortere endnu i sjælen var han den frækkeste forbryder, som jeg er truffet på i mit liv. Carmen kom med ham; og da hun i min nærværelse kaldte ham sin rom, skulle De have set de øjne, som hun tilkastede mig, og hendes grimasser, når Garcia drejede hovedet til siden. Jeg var forbitret og talte ikke et ord til hende den nat. Om morgenen havde vi fået vore varepakker i stand og allerede begivet os på vej, da vi opdagede, at et dusin ryttere var i hælene på os. De storpralende andalusiere, som kun talte om at hugge alt sønder og sammen, gjorde straks en ynkelig figur. De tog alle som en benene på nakken. Dancaire, Garcia, en køn fyr fra Ecija, som kaldtes Remendado, og Carmen tabte ikke hovedet. De øvrige havde ladet muldyrene, i stikken og kastet sig ind i kløfterne, hvor hestene ikke kunne følge dem. Vi kunne ikke redde vore dyr og skyndte os derfor at aflæsse de kostbareste varer, pakkede dem på vore skuldre og forsøgte at undkomme ved at tage vejen tværs over klipperne ad de stejleste skråninger. Vi kastede varepakkerne foran os og fulgte selv efter, så godt vi kunne, ved at lade os glide ned, idet vi stemmede imod med fødderne. Under dette blev vi nu og da beskudt af forfølgerne fra baghold; det var første gang, jeg hørte kuglerne pibe, og synderligt indtryk gjorde det egentlig ikke på mig. Under en kvindes øjne har det imidlertid ikke stort på sig at trodse

døden. Vi slap lykkeligt fra det med undtagelse af den stakkels Remendado, som fik en kugle i hoften. Jeg kastede min pakke og søgte at bære ham bort. – "Dumrian!" råbte Garcia til mig, "hvad kommer det ådsel os ved? Gør det af med ham og lad ikke bomuldsstrømperne gå tabt." – "Slip ham!" råbte Carmen. – Trætheden nødte mig for et øjeblik til at lægge ham ned i ly af en klippe. Garcia løb hen og afskød sin espingol mod hans hoved. – "Den skal have gode øjne, som nu er i stand til at genkende ham," sagde han og så på hans ansigt, som var skudt i stykker af tolv kugler. – Ja, herre, det var et kønt liv, jeg førte. Ved aftenstid befandt vi os i et tæt krat, udmattede af træthed, uden at have noget at spise og ødelagte ved tabet af vore muldyr. Hvad gjorde nu denne djævel til Garcia? Han trak et spil kort op af lommen og gav sig til at spille med Dancaire ved skinnet af en ild, som de havde tændt. Jeg for min part havde imidlertid lagt mig til hvile; jeg lå og så på stjernerne, tænkte på Remendado og sagde til mig selv, at jeg lige så gerne måtte være i hans sted. Carmen sad på hug ved siden af mig, slog af og til en hvirvel med kastagnetterne og nynnede dertil. Idet hun derpå krøb nærmere hen til mig, som for at hviske mig noget i øret, kyssede hun mig, næsten imod min vilje, to eller tre gange. – "Du er en djævel," sagde jeg. – "Ja," svarede hun.

Efter nogle timers hvile tog hun af sted til Gaucin, og den følgende morgen kom en lille gedehyrde med brød til os. Vi blev i krattet hele dagen, og da natten kom, nærmede vi os Gaucin. Vi ventede på efterretninger fra Carmen. Der kom ingen. Den næste dag så vi en mulæseldriver, som ledsagede en velklædt dame med parasol, og en lille pige, der så ud til at være i hendes tjeneste. Garcia sagde til os: – "Der kommer to mulæsler og to

kvinder, som den hellige Nicolas selv sender os; jeg havde hellere set, at det var fire mulæsler; nå, jeg tager det, som det falder." – Han greb sin espingol og steg nedad mod fodstien, idet han holdt sig skjult i krattet. Dancaire og jeg fulgte ham i kort afstand. Da vi var kommet dem på skudvidde, trådte vi frem og råbte til muldriveren, at han skulle standse. Ved at se os brød damen ud i høj latter i stedet for at blive forskrækket, hvad alene vor dragt kunne have givet god grund til. – "Nej, se til de *lillipendi* Note 34) som tager mig for en *erani* Note 35) – det var Carmen, men så godt forklædt, at jeg ikke havde kunnet kende hende, hvis hun havde ført en anden tale. Hun sprang ned af mulæslet og talte en stund hviskende med Dancaire og Garcia. Derpå vendte hun sig til mig: "Kanariefugl, vi ser hinanden igen, inden du bliver hængt. Jeg rejser til Gibraltar i ægyptiske forretninger. I skal snart høre fra mig." – Vi skiltes ad, efter at hun først havde angivet os et sted, hvor vi i nogle dage kunne finde ly. Den pige var et sandt forsyn for vor bande. Vi modtog snart efter nogle penge, som hun sendte os, og desuden en meddelelse, der var os meget mere værd: at den og den dag ville to engelske mylords ad en bestemt vej tage fra Gibraltar til Granada. Det lod vi os ikke sige to gange. De havde gode blanke guineas. Garcia ville have, at vi skulle dræbe dem, men dette modsatte Dancaire og jeg os. Vi fratog dem kun deres penge og ure og så skjorterne, som vi trængte hårdt til.

Señor, man bliver kæltring, før man selv ved af det. En køn pige får en til at gå fra sans og samling, man slås for hende, der sker en ulykke, man må flygte til bjergene, og fra smugler bliver man til tyv, før man ved af det. Vi skønnede, at vi ikke længere efter historien med mylorderne var i sikkerhed i omegnen af

Gibraltar, og søgte ind blandt Sierra Rondas bjærge. De har talt til mig om José-Maria; her gjorde jeg bekendtskab med ham. Han førte sin elskerinde med på sine udflugter. Det var en køn pige, stille, beskeden og af et net væsen; aldrig et skamløst ord og så en hengivenhed! ... Til gengæld gjorde han hende meget ulykkelig. Han løb efter ethvert skørt, han behandlede hende slet, og til andre tider faldt det ham så ind at spille den skinsyge. En gang gav han hende et knivstik; hun holdt kun så meget mere af ham. Sådan er nu kvinderne, andalusierinderne især. Hun her var stolt af det ar, hun havde på armen, og viste det frem som noget særdeles smukt. Og så var José-Maria oven i købet den dårligste kammerat! ... På en forretning, vi gjorde i fællesskab, vidste han at mage det sådan, at han fik hele fordelen, og vi kun pryglene og bryderierne. Men jeg vil vende tilbage til min historie. Fra Carmen hørte vi ikke mere noget. Dancaire sagde: "En af os må gå til Gibraltar for at få noget at vide om hende; nu må hun have forberedt en eller anden forretning. Jeg gik gerne selv, men jeg er alt for godt kendt i Gibraltar." – Den enøjede sagde: "Jeg også, man kender mig, jeg har spillet krebsene [Note 36)] for mange puds, og med mit ene øje har jeg vanskelighed ved at forklæde mig." – "Så må jeg vel gå?" sagde jeg, henrykt alene ved tanken om at få Carmen igen at se; "men hvordan skal jeg bære mig ad?" – De andre svarede: "Du kan enten tage ad søvejen eller over Saint-Roc, som du nu selv vil, og når du kommer til Gibraltar, går du ned til havnen og spørger, hvor en chokolade-sælgerske ved navn Rollona bor; når du har fundet hende, vil hun nok sige dig, hvordan det står til dernede." – Det blev aftalt, at vi alle tre skulle følges ad til Sierra Gaucin; dér skulle jeg skilles fra mine to staldbrødre og begive

mig til Gibraltar som frugtsælger. I Ronda havde en mand, som stod i ledtog med os, skaffet mig pas; i Gaucin fik jeg et æsel. Jeg belæssede det med appelsiner og meloner og begav mig på vejen. Ved min ankomst til Gibraltar erfarede jeg, at man meget godt kendte Rollona, men at hun enten var død eller gået til *finibus terræ* [Note 37)], og i hendes forsvinden lå, så vidt jeg forstod, årsagen til, at forbindelsen mellem Carmen og os var afbrudt. Jeg satte æslet i en stald, tog mine appelsiner og gik op i byen, som om det var min hensigt at sælge dem, men i virkeligheden for måske at møde et eller andet kendt ansigt. Der er samlet her en mængde pak fra alle verdens lande, det er et sandt Babel, og man kan ikke gøre ti skridt på gaden uden at høre lige så mange tungemål. Jeg så sigøjnere nok, men jeg vovede ikke at betro mig til dem; jeg skævede til dem, og de skævede til mig. Vi gættede os nok til, at vi gensidigt var kæltringer, men det kom an på, om vi hørte til den samme bande. Efter to dages unyttig omstrejfen havde jeg endnu intet fået at vide hverken om Rollona eller om Carmen, og jeg tænkte allerede på at vende tilbage til mine kammerater, når jeg havde besørget nogle indkøb, da jeg ved solnedgang går gennem en gade og fra et vindue hører en kvindelig stemme, som kalder på mig: "Appelsinsælger ...!" Jeg ser i vejret og får øje på Carmen, som stod på en balkon og lænede sig op til en officer i rød uniform, med epauletter af guld, friseret hår og et udseende som en rigtig mylord. Hun selv var prægtigt klædt: et sjal om skuldrene, guldkam i håret og i silke fra top til tå; og det pokkers pigebarn, altid sig selv lig, lo, så hun måtte holde sig i siderne. Englænderen råbte til mig på dårligt spansk, at jeg skulle komme op, fruen ville have appelsiner, og Carmen sagde til mig

på baskisk: – "Kom op og bliv ikke forundret over, hvad du ser." – For hendes vedkommende burde sandelig heller ikke noget mere forundre mig. Jeg ved ikke, om jeg følte mere glæde end sorg ved at finde hende igen. Ved døren stod der en lang, pudret tjener, som førte mig ind i en prægtig salon. Carmen sagde straks til mig: – "Du forstår ikke et ord spansk, og du kender mig ikke." – Derpå vendte hun sig til englænderen: – "Jeg sagde Dem det nok, jeg så straks, at det var en basker; nu skal De høre, hvilket latterligt sprog det er. Hvor han ser dum ud, ikke sandt? Han ser ud som en kat, der er blevet overrasket i et spisekammer." – "Og du," sagde jeg i mit sprog, "du ser ud som en skamløs tøjte, og jeg havde den største lyst til at pynte ansigtet på dig lige for øjnene af din galan."

"Min galan," sagde hun, "hvad! har du virkelig ganske alene kunnet gætte dig til det? Og på det fæhoved dér er du skinsyg? Du er endnu mere tåbelig end før vore aftenmøder i Candilejo-gaden. Ser du ikke, tosse, som du er, at jeg i dette øjeblik gør ægyptiske forretninger og det på den mest glimrende måde. Dette hus tilhører mig, krebsens guineas tilhører mig; jeg trækker om med ham ved hans næsetip, og jeg skal trække ham der hen, hvor fra han aldrig skal komme tilbage."

"Og jeg," svarede jeg, "hvis du en gang til gør ægyptiske forretninger på den manér, skal jeg bære mig sådan ad, at du ikke skal få lejlighed til at gøre det oftere."

"Aha! der skal vi høre! Er du min rom, som kan befale over mig? Den enøjede finder sig godt i det, hvad kommer det så dig ved? Skulle du ikke være godt fornøjet med at være den eneste, som kan kalde sig min *minchorro* Note 38)."

"Hvad er det, han siger," spurgte englænderen.

"Han siger, at han er tørstig og nok kunne trænge til en slurk," svarede Carmen. Og hun kastede sig ned på en kanapé og skoggerlo over sin oversættelse.

Herre, når den pige lo, var det umuligt at tale fornuft. Alle måtte le med hende. Den svære englænder gav sig også til at le som en halvfjollet, hvad han også var, og gav befaling til at give mig noget at drikke.

Mens jeg drak, sagde hun til mig: – "Ser du den ring, som han har på fingeren? Hvis du vil, skal jeg give dig den."

"Jeg ville give en finger," svarede jeg, "for at have din mylord oppe i bjergene, hver af os med en makila i næven."

"Makila, hvad vil det sige?" spurgte englænderen.

"Makila," sagde Carmen og lo bestandig, "makila dét er en appelsin. Er det ikke et snurrigt navn på en appelsin? Han siger, at han gerne ville have, at De skulle smage en makila."

"Så?" sagde englænderen. "Nå, ja kom så i morgen igen med makila." Under samtalen kom tjeneren ind og meldte, at bordet var dækket. Englænderen rejste sig, gav mig en piaster og bød Carmen sin arm, ligesom om hun ikke kunne gå alene. Stadig leende sagde Carmen til mig: "Min ven, jeg kan ikke bede dig om at spise med, men i morgen, når du hører trommerne gå til parade, kom så her hen med dine appelsiner. Du skal finde et kammer, bedre udstyret end det i Candilejo-gaden, og du skal få at se, at jeg endnu bestandig er din Carmencita. Og bag efter kan vi tale om vore ægyptiske forretninger." – Jeg svarede ikke og var allerede på gaden, da englænderen råbte til mig: "Bring så makila i morgen!" og jeg hørte Carmens skoggerlatter.

Jeg gik bort i beråd med mig selv om, hvad jeg skulle gøre; jeg sov næsten ikke om natten, og da morgenen kom, var jeg så

rasende over Carmens forræderi, at jeg bestemte mig til at tage bort fra Gibraltar uden at se hende igen; men ved den første trommehvirvel var alt mit mod borte: jeg tog mit net med appelsiner og løb hen til Carmen. Jalousiet stod halvt åbent, og bag det så jeg hendes store sorte øje, som spejdede efter mig. Den pudrede tjener førte mig straks ind. Carmen gav ham et ærinde at besørge, og så snart vi var alene, brød hun ud i sin krokodille-latter og kastede sig om min hals. Jeg havde aldrig set hende så smuk. Pyntet som en madonna og duftende af vellugt … Møbler af silke, broderede gardiner … ak! – og jeg så ud som en tyv og var det også. – "Minchorro," sagde Carmen, "jeg har lyst til at slå alt dette i stykker, stikke ild på huset og flygte ud til sierraen." – Og hvor hun så blev øm! … så ny latterudbrud! … og så dansede hun omkring og flængede sine garneringer i stumper og stykker: en abe har aldrig gjort så mange krumspring, grimasser og narrestreger. Da hun igen var blevet alvorlig, sagde hun: "Hør efter, det angår Ægypten. Jeg lader ham ledsage mig til Ronda, hvor en søster til mig er i kloster." (Nyt latterudbrud.) "Vi kommer forbi et sted, som jeg nærmere skal betegne dig. I falder over ham og plyndrer ham til skindet: det bedste ville være at dreje halsen om på ham; men," tilføjede hun med et djævelsk smil, som kom over hende i visse øjeblikke, og når hun smilede på den måde fik ingen lyst til at gøre det samme, – "ved du, hvordan det skulle gå for sig? I lader den enøjede komme først. I holder jer en smule tilbage; krebsen er modig og behændig: han har gode pistoler … Begriber du …?" Hun afbrød sig selv med et nyt latterudbrud, som fik mig til at gyse.

"Nej," sagde jeg: "jeg hader Garcia, men det er min kammerat. En dag måske skal jeg befri dig for ham, men vi skal afgøre vort mellemværende efter mit hjemlands skik. Det er kun tilfældet, som har gjort mig til sigøjner, i visse stykker vil jeg bestandig forblive en frank navareser [Note 39)], som vi siger."

Hun svarede: – "Du er et fæ, en dosmer, en rigtig *payllo*. Du er ligesom dværgen, der tror, han er stor, når han kan spytte langt [Note 40)]. du elsker mig ikke, gå din vej."

Når hun sagde: Gå din vej, var det mig umuligt at gå bort. Jeg lovede at tage fra byen, vende tilbage til mine kammerater og vente på englænderen; hun på sin side lovede at anstille sig syg indtil det øjeblik, da de skulle tage fra Gibraltar til Ronda. Jeg blev endnu to dage i Gibraltar. Hun var dristig nok til forklædt at komme til mig i herberget. Jeg rejste; også jeg havde min plan. Jeg vendte tilbage til vor samlingsplads efter at have fået besked om sted og tid, når englænderen og Carmen ville komme forbi. Jeg traf Dancaire og Garcia ventende på mig. Vi tilbragte natten i en skov omkring en ild af grankogler, som blussede fortræffelig. Jeg foreslog Garcia at spille kort. Han var villig. Ved anden omgang sagde jeg, at han spillede falsk; han gav sig til at le. Jeg smed ham kortene i ansigtet. Han greb til sin espingol; jeg satte foden på den og sagde: "Man siger, at du forstår at bruge kniven som den bedste slagsbroder i Malaga, vil du prøve det med mig?" – Dancaire ville skille os ad. Jeg havde givet Garcia to-tre næveslag. Vreden havde gjort ham modig; han havde trukket sin kniv, jeg min. Vi sagde begge to til Dancaire, at han skulle lade os have fri plads og frit spil. Han så, at det ikke var muligt at holde os tilbage og gik til side. Garcia stod allerede krummet sammen som en kat, der står på

springet efter en mus. I den venstre hånd holdt han sin hat for at parere med, kniven var strakt fremad. Det er deres andalusiske manér. Jeg tog stilling på navaresisk; ret ud for ham, den venstre arm løftet, det venstre ben fremstrakt, kniven langs det højre lår. Jeg følte mig stærk som en kæmpe. Han sprang ind på mig som en pil; jeg drejede mig omkring på den venstre fod, han styrtede forbi; men jeg ramte ham i struben, og kniven trængte så langt ind, at min hånd sad under hans hage. Jeg vendte bladet så voldsomt, at det søndredes. Det var forbi. Knivsbladet faldt ud af såret, presset frem af en blodstråle så tyk som en arm. Han faldt forover på sit ansigt, stiv som en pæl. – "hvad har du gjort?" sagde Dancaire. – "Forstå mig," svarede jeg, "vi kunne ikke leve sammen. Jeg elsker Carmen, og jeg vil være alene. Garcia var desuden en kæltring, jeg husker, hvordan han bar sig ad mod den stakkels Remendado. Nu er vi kun to, men vi er to brave fyre. Nu vel, vil du have mig til ven i liv og død?" – Dancaire rakte mig sin hånd. Det var en mand på halvhundrede år. – "De satans kærestehistorier!" udbrød han. "Hvis du havde forlangt Carmen af ham, havde han solgt hende til dig for en piaster. Vi er ikke mere end to; hvordan skal vi bære os ad i morgen?" – "Jeg påtager mig det alene," svarede jeg. "Nu blæser jeg ad hele verden."

Vi begravede Garcia og flyttede vor lejrplads to hundrede skridt længere bort. Den næste dag kom Carmen og hendes englænder med to muldrivere og en tjener. Jeg sagde til Dancaire: "Englænderen tager jeg på mig. Skræm de andre på flugt, de er ikke bevæbnet." Englænderen var en modig mand. Havde Carmen ikke stødt til hans arm, havde han dræbt mig.

Kort sagt, den dag erhvervede jeg Carmen tilbage, og mit første ord til hende var, at hun var enke. Da hun havde fået at vide, hvordan det var gået til, sagde hun: Du er og bliver en *lillipendi*! Garcia havde kunnet dræbe dig. Din navaresiske kampstilling er bare en dumhed, han har gjort det af med dem, som var dygtigere end du. Men hans time var kommet. Din vil også engang komme."

"Og din med," svarede jeg, "hvis du ikke er mig en tro romi." – "Den tid, den sorg," sagde hun, "jeg har mere end en gang set i kaffegrumset, at vi to skal dø sammen. Bah! Komme, hvad der vil!" Og hun smældede med kastagnetterne, som hun altid gjorde, når hun ville jage en tanke, der trykkede hende, på flugt.

Man forglemmer sig let, når man taler om sig selv. Alle disse enkeltheder keder Dem vist, men jeg er snart færdig. Det liv, som vi førte, varede temmelig længe. Dancaire og jeg havde slået os sammen med nogle kammerater, som var mere pålidelige end de første. Vi levede af smugleri og engang imellem, jeg tilstår det, af at plyndre på landevejene, men det var kun i den yderste nød, og når vi ikke havde anden udvej. For resten mishandlede vi aldrig de rejsende og indskrænkede os til at tage deres penge. I nogle måneder var jeg tilfreds med Carmen; hun vedblev at være os nyttig ved vore foretagender ved at skaffe os underretning om, når vi kunne gøre et godt kup. Hun opholdt sig snart i Malaga, snart i Cordoba eller Granada; men på et ord af mig forlod hun alt for at mødes med mig i en afsides venta eller endog i bivuakken. En eneste gang, i Malaga, voldte hun mig bekymring. Jeg vidste, at hun havde kastet sit valg på en meget rig købmand, som hun rimeligvis

havde til hensigt at indlede et lignende spøgefuldt forhold med som ham i Gibraltar. Trods alle Dancaires forestillinger tog jeg af sted og begav mig ind i Malaga ved højlys dag. Jeg opsøgte Carmen og førte hende straks bort med mig. Det kom til en heftig scene. – "Ved du vel," sagde hun, "at siden du er blevet min rom for fuldt alvor, elsker jeg dig mindre, end den gang du var min minchorro? Jeg vil ikke plages og fremfor alt ikke kommanderes. Hvad jeg vil, er at være fri og gøre, hvad jeg lyster. Tag dig i agt for at drive mig til det yderste. Hvis du keder mig, skal jeg nok vide at finde en eller anden flink fyr, som skal gøre det samme med dig, som du med den enøjede." – Dancaire mæglede imellem os, men vi havde sagt hinanden ting, som havde bidt sig fast i vore hjerter, og vi var ikke mod hinanden som før. Kort efter blev vi ramt af en ulykke. Soldaterne overraskede os. Dancaire blev dræbt tillige med to af mine kammerater; to andre blev taget til fange. Selv blev jeg hårdt såret, og uden min gode hest ville jeg være faldet i hænderne på soldaterne. Udmattet af træthed og med en kugle i kroppen søgte jeg skjul i skoven tillige med den eneste kammerat, som var tilbage. Jeg besvimede, da jeg steg af hesten og troede, at jeg skulle lade mit liv i krattet som en anskudt hare. Min kammerat førte mig til en hule, som vi kendte, og gik derefter bort for at opsøge Carmen. Hun var i Granada og ilede øjeblikkelig til mig. I fjorten dage forlod hun mig ikke et øjeblik. Hun lukkede ikke et øje. Hun plejede mig bedre og omhyggeligere, end nogen kvinde nogen sinde kunne gøre over for den mest elskede mand. Så snart jeg kunne støtte på benene, bragte hun mig i største hemmelighed til Granada. Sigøjnerne finder alle vegne sikre tilflugtssteder, og jeg

tilbragte mere end seks uger i et hus, to døre fra politimesteren, som søgte efter mig. Mere end en gang så jeg bag vinduesskodden, at han gik forbi. Endelig kom jeg mig, men under mit sygeleje havde jeg anstillet adskillige betragtninger, og jeg fattede den beslutning at forandre mit liv. Jeg talte til Carmen om at forlade Spanien og prøve på at leve som en ærlig mand i den ny verden. Hun gjorde nar af mig. – "Vi er ikke skabt til at plante kål," sagde hun; "folk, som vi, skal leve på payllo-ernes bekostning. Ser du, jeg har bragt en forretning i stand med Nathan ben-Joseph i Gibraltar. Han har bomuldstøjer, som kun venter på dig for at blive bragt videre. Han ved, at du er i live. Han gør regning på dig. Hvad ville vore forretningsvenner i Gibraltar sige, hvis du svigtede dem?" Jeg lod mig overtale og begyndte igen på min lumpne håndtering.

Mens jeg holdt mig skjult i Granada, blev der givet tyrefægtninger; og Carmen gik der hen. Da hun kom hjem, talte hun meget om en overordentlig behændig picador ved navn Lucas. Hun vidste navnet på hans hest og prisen på hans broderede trøje. Jeg gjorde mig ingen tanker over dette. Juanito, den kammerat, som jeg endnu havde tilbage, fortalte mig nogle dage efter, at han havde set Carmen i selskab med Lucas hos en købmand fra Zacatin. Nu begyndte jeg at blive urolig. Jeg spurgte Carmen, hvorfor og på hvad måde hun havde gjort bekendtskab med Lucas.

"Det er en fyr," svarede hun, "som man kan gøre forretninger med. Når strømmen buldrer, er der nok af vand eller stene [Note 41)]. Han har vundet tolv hundrede realer ved tyrefægtningerne. Et af to: enten må vi have fingre i disse penge, eller bedre endnu vi optager ham i vor bande; han er en vakker fyr og har mod i

brystet. Vi har mistet både den og den; du trænger til at få dem erstattet. Tag ham med dig."

"Jeg vil hverken have hans penge eller ham selv," sagde jeg, "og jeg forbyder dig at tale med ham." – "Tag dig i agt," svarede hun; "forbyder man mig at gøre noget, er det allersnarest gjort!" – Til alt held rejste picadoren til Malaga, og jeg gjorde mig færdig til at smugle jødens bomuldstøjer ind. Denne sag gav mig meget at bestille ligesom Carmen, og jeg glemte Lucas; måske glemte hun ham også, i det mindste for øjeblikket. Det var omtrent ved den tid, señor, at jeg traf Dem, første gang i omegnen af Montilla, senere i Cordoba. Jeg vil ikke tale om vort sidste møde. De ved måske mere om det end jeg. Carmen stjal Deres ur; hun ville tillige have Deres penge og i særdeleshed den ring dér på Deres finger. Det var, sagde hun, en magisk ring, som det meget var hende om at gøre at komme i besiddelse af. Vi havde en voldsom tvist, og jeg slog hende. Hun blegnede og brast i gråd. Det var første gang, jeg så hende græde, og det gjorde det stærkeste indtryk på mig. Jeg bad hende om forladelse, men hun var tvær en hel dag efter, og da jeg rejste tilbage til Montilla, ville hun ikke favne mig. Jeg tog af sted med et tungt hjerte; tre dage efter kom hun og søgte mig op med et smilende ansigt og lystig som en bogfinke. Alt var glemt, og vi levede i bedste forståelse i to dage. Da vi skulle tage fra hinanden, sagde hun til mig: – "Der skal være fest i Cordoba, jeg vil se den; jeg skaffer mig med det samme underretning, om der skulle være folk, der har penge, og skal lade dig vide, når de tager der fra." – Jeg lod hende rejse. Da jeg var blevet alene, faldt jeg i tanker om denne fest og Carmens forandrede humør. Hun må allerede have hævnet sig, tænkte jeg, siden hun har gjort det

første skridt. – Af en bonde fik jeg at vide, at der var tyrefægtning i Cordoba. Det bragte mit blod i kog, jeg fo'r af sted som en gal og gik hen til teatret. Man viste mig Lucas, og på bænken nærmest ved skranken opdagede jeg Carmen. Det var mig nok at se hende en minut for at være vis i min sag. Ved den første tyr, som kom ind, benyttede Lucas, som jeg havde forudset, lejligheden til at give den galante. Han rev sløjfen [Note 42)] af tyren og bragte den til Carmen, som på stedet pyntede sig med den. Tyren påtog sig at hævne mig. Lucas blev kastet omkuld, hesten lå over brystet på ham og tyren oven på dem begge. Jeg så efter Carmen, hun havde allerede forladt sin plads. Det var mig umuligt at slippe ud der, hvor jeg sad, og jeg var nødt til at vente, til løbene var forbi. Derpå gik jeg hen til det hus, De kender, og holdt mig rolig der hele aftenen og en del af natten. Hen ad klokken to om morgenen kom Carmen hjem og blev noget overrasket ved at se mig. – "Kom med mig," sagde jeg. – "Godt, lad os tage af sted!" – Jeg hentede min hest, satte hende på krydset, og så red vi hele natten uden at veksle et ord. Ved dagens komme gjorde vi holdt ved en ensom venta ikke langt fra en liden eneboerbolig. Der sagde jeg til Carmen:

"Hør mig, jeg vil glemme alt. Jeg forlanger ingen forklaring; men én ting skal du sværge mig til: det er, at du vil følge med mig til Amerika, og at du der vil føre et ordentligt liv."

"Nej," sagde hun i en mut tone, "jeg rejser ikke til Amerika, her befinder jeg mig vel."

"Det er fordi du er i nærheden af Lucas; men mærk mine ord; kommer han sig, skal jeg sørge for, at han ikke bliver gammel. Men for resten, hvorfor skal jeg tage ham på min samvittighed?

Jeg er træt af at dræbe alle dine elskere; det er dig, som jeg må dræbe."

Hun så stift på mig med sit vilde blik og sagde:

"Jeg har altid tænkt, at du skulle dræbe mig. Den første gang jeg så dig, havde jeg lige i forvejen mødt en præst i døren til min bolig. Og i nat, da vi forlod Cordoba, så du så intet? En hare fo'r tværs over vejen mellem benene på din hest. Det står skrevet."

"Carmencita," spurgte jeg, "elsker du mig ikke mere?" Hun svarede ikke. Hun havde sat sig med korslagte ben på en måtte og tegnede med sin finger figurer i støvet.

"Lad os skifte liv, Carmen," sagde jeg i en bedende tone. "Lad os bosætte os et eller andet sted, hvor vi aldrig behøver at leve skilt fra hinanden. Du ved, at vi ikke langt her fra har gemt hundrede og tyve unser under en eg ... Foruden har vi jo penge endnu til gode hos jøden ben-Joseph."

Hun svarede med et smil:

"Først jeg, siden du. Jeg ved godt, at det vil komme således."

"Betænk dig nu," svarede jeg; "det er ude med min tålmodighed og mit mod; tag dit parti, eller jeg tager mit." – Jeg forlod hende og tog vejen over til eneboerhuset. Jeg fandt eremitten i færd med at forrette sin andagt. Jeg ventede, til hans bøn var endt; selv havde jeg gerne villet bede, men jeg kunne ikke. Da han rejste sig, gik jeg hen til ham. – "Min fader," sagde jeg, "vil I bede for en, som er i stor fare?"

"Jeg beder for alle dem, som er i nød," sagde han.

"Kunne I læse en messe for en sjæl, som måske snart vil stå for sin dommer?"

"Ja," svarede han og så stift på mig. – Slået af det besynderlige udtryk i mit ansigt prøvede han på at få mig til at

forklare mig:

"Det forekommer mig, at jeg har set dig før," sagde han.

Jeg lagde en piaster på briksen. – "Hvornår vil I læse messen?" spurgte jeg.

"Inden en halv time. Værtens søn dernede kommer og hjælper mig. Sig mig, unge mand, har du ikke noget, som tynger på din samvittighed? Vil du lytte til en kristens råd?"

Jeg mærkede, at jeg var nær ved at græde. Jeg sagde, at jeg ville komme igen og skyndte mig af sted. Jeg gik bort og lagde mig i græsset, indtil jeg hørte klokken. Så gik jeg igen derhen, men blev uden for kapellet. Da messen var endt, gik jeg tilbage til venta'en. Jeg næsten håbede, at Carmen skulle være flygtet; hun havde kunnet tage min hest og frelse sig ... men jeg fandt hende, hvor jeg havde forladt hende. Hun ville ikke, det skulle siges om hende, at jeg havde indjaget hende frygt. Mens jeg var borte, havde hun sprættet sømmen på sin kjole op og taget blyet ud. Nu sad hun ved et bord og betragtede blyet, som hun havde smeltet og kastet i en skål fuld af vand. Hun var så fordybet i sin spåkunst, at hun straks ikke lagde mærke til min tilbagekomst. Snart tog hun et stykke bly og vendte det med sørgmodig mine på alle kanter, snart sang hun en af disse tryllesange, som besværger Maria Padilla, Don Pedros elskerinde, der efter sagnet har været *Bari Crallisa*, eller sigøjnernes store dronning. Note 43)

"Carmen," sagde jeg, "vil du følge mig?"

Hun rejste sig, stødte skålen fra sig og tog mantillen på, som om hun var færdig til at tage af sted. Min hest blev ført frem, hun satte sig op på krydset, og vi red bort.

"Min Carmen," sagde jeg, da vi havde tilbagelagt et stykke vej, "ikke sandt, du vil jo følge mig?"

"Ja vel, jeg følger dig til døden; men leve med dig vil jeg ikke længere."

Vi befandt os i en ensom bjergkløft; jeg standsede hesten.

"Er det her?" spurgte hun og var med et spring på jorden. Hun tog sin mantille af, kastede den for sine fødder og stod ubevægelig, med hånden støttet til hoften, og betragtede mig stift.

"Du vil dræbe mig, jeg ser det godt," sagde hun; "det er skrevet; men du får mig ikke til at give efter."

"Jeg beder dig," svarede jeg, "vær fornuftig. Hør mig! Alt, hvad der er sket, er glemt. Du ved jo dog, at det er dig, som har bragt mig i fordærvelse; det er for din skyld, at jeg er blevet en røver og en morder. Carmen! min Carmen! Lad mig frelse dig og frelse mig selv med dig."

"José," svarede hun, "det, du beder mig om, er umuligt. Jeg elsker dig ikke længere; du, du elsker mig, og det er derfor, at du vil dræbe mig. Jeg kunne godt endnu en gang sige dig en usandhed; men jeg vil ikke gøre mig den ulejlighed. Alt er forbi imellem os. Som min rom har du ret til at dræbe din romi; men Carmen vil bestandig bevare sin frihed. Calli er hun født, som calli skal hun dø."

"Det er altså Lucas, du elsker?" spurgte jeg.

"Ja, jeg har elsket ham, som dig, et øjeblik, mindre end dig måske. Nu elsker jeg intet mere, og jeg hader mig selv, fordi jeg har elsket dig."

Jeg kastede mig for hendes fødder, jeg tog hendes hænder, jeg vædede dem med mine tårer. Jeg genkaldte for hende alle de

lykkelige øjeblikke, som vi havde haft sammen. Jeg lovede for at vinde hende at blive ved at være røver. Alt, herre, alt! jeg tilbød hende alt, når hun blot endnu ville elske mig.

Hun svarede: "Elske dig, det er umuligt. Leve med dig, vil jeg ikke." Raseriet betog mig. Jeg trak min kniv. Gid hun var blevet bange og havde bedt om nåde, men denne kvinde var en djævel.

"For sidste gang," råbte jeg, "vil du blive hos mig?"

"Nej! Nej! Nej!" svarede hun og stampede med foden, og hun trak en ring, som jeg havde givet hende, af fingeren og kastede den ind i krattet.

Jeg gav hende to stik. Kniven var den enøjedes; jeg havde taget den, da min gik i stykker. Ved det andet stik faldt hun til jorden uden et skrig. Jeg synes endnu, at jeg ser hendes store sorte øje se stift på mig; så blev det dunkelt og lukkede sig. Jeg stod tilintetgjort en god time foran hendes lig. Så huskede jeg på, at Carmen ofte havde sagt til mig, at hun helst ville begraves i en skov. Jeg hulede en grav med min kniv og lagde hende i den. Jeg søgte længe efter hendes ring og fandt den endelig. Jeg lagde den i graven hos hende tillige med et lille kors. Måske havde jeg uret. Derpå steg jeg til hest; jeg galoperede lige til Cordoba og meldte mig ved den første vagt. Jeg har sagt, at jeg har myrdet Carmen, men jeg har ikke villet sige, hvor hendes lig var henne. Eneboeren var en hellig mand. Han har bedt for hende! Han har læst en messe for hendes sjæl ... Stakkels barn! *Cales*, som har oplært hende således, er skyld i det."

Carmen og Don José.
Akvarel af forfatteren (1846)

4

Spanien er et af de lande, hvor man endnu i vore dage i talrig mængde finder dette omflakkende folk, som er spredt over hele Europa og kendt under forskellige navne som *bohémiens, gitanos, gypsies, sigøjnere* osv. Største delen bor eller strejfer rettere sagt om i de sydlige og østlige provinser, i Andalusien, Estremadura og Murcia; i Catalonien findes der også mange. Disse sidste vandrer ikke sjældent over til Frankrig. Man træffer dem overalt på markederne i den sydlige del af vort land. Sædvanligvis driver mændene næring som hesteprangere, dyrlæger og fåreklippere og giver sig tillige af med kedelflikkeri, for ikke at tale om smugleri og andre ulovlige beskæftigelser. Kvinderne spår, betler og sælger alle slags lægemidler, uskadelige så vel som farlige.

Sigøjnertypen er lettere at mærke sig end at beskrive; har man blot set den en gang, vil man kunne genkende en person af denne race blandt tusinde. Det er især fysiognomiet og udtrykket, der skiller dem fra den befolkning, som de lever imellem. Deres hudfarve er stærkt solbrændt og brunladen, altid mørkere end hos landets øvrige beboere. Derfra navnet *calé* [Note 44)], de sorte, som de ofte betegner sig med. Øjnene, der kendeligt ligge noget skråt, har veldannede øjenspalter, er meget sorte og omskyggede af lange og tætte øjenhår. Deres blik har måske mest lighed med rådyrets. Det gemmer på en gang et udtryk af vildhed og frygt, og for så vidt forråder deres øjne godt nok karakteren hos dette folk, listigt, forvovent, men på ren naturvis bange for prygl ligesom Panurge [Note 45)]. De fleste af mændene er velskabte, slanke og behændige, jeg tror

ikke, at jeg nogen sinde har set en eneste, som var fed. I Tyskland er sigøjnerinderne ofte meget smukke; blandt gitana'erne i Spanien er skønhed såre sjælden. Når de er meget unge, kan de passere som ret elskværdige grimrianer, men så snart de har fået børn, bliver de frastødende. Urenligheden hos begge køn er utrolig, og den, som ikke har set en sigøjnermatrones hår, kan vanskeligt, selv om han tænker sig dem som de strideste, tykkeste og smudsigste, gøre sig nogen forestilling om det. I enkelte store byer i Andalusien kan der findes unge piger lidt mere indtagende end de andre, og som er omhyggeligere for deres person. De udfører for betaling danse, som har en stærk lighed med dem, der er forbudt i vore offentlige danselokaler i Frankrig. Mr. Borrow, en engelsk missionær og forfatter til to meget interessante værker om sigøjnerne i Spanien, som han med understøttelse af Bibelselskabet havde foresat sig at omvende, forsikrer, at det er uden eksempel, at en gitana nogen sinde har vist sig svag over for en mand uden for hendes egen race. Det forekommer mig, at der er megen overdrivelse i de lovtaler, han priser deres kyskhed med. Først må man huske på, at de allerfleste er stillet som den uheldige hos Ovid: *Casta, quam nemo rogavit* [Note 46)]. og hvad de smukke angår, så er de som alle spanierinder kræsne i valget af deres elskere. De må finde behag i en, og man må gøre sig fortjent til deres kærlighed. Mr. Borrow meddeler som bevis på deres dyd et træk, der taler mere til ære for hans egen og især for hans naivitet. En mand af slappe sæder, som han kendte – fortæller han – tilbød forgæves en smuk gitana flere unser. En andalusier, som jeg fortalte denne anekdote, var af den mening, at den pågældende person ville have haft bedre held, hvis han

havde vist hende to eller tre piastre, og at det, at tilbyde en sigøjnerske flere unser guld, var et lige så dårligt middel til at overtale hende, som at love en million eller to til en opvartningspige. – Det være nu, som det vil, sikkert er det, at gitana'erne viser deres mænd en ualmindelig hengivenhed. Der er ikke de farer eller besværligheder, som de ikke trodser for at komme dem til hjælp, når det er nødvendigt. Et af de navne, som sigøjnerne giver sig, *romé* eller de gifte, forekommer mig at være et bevis på racens ærbødighed for ægteskabet. I almindelighed kan man sige, at deres fornemste dyd er deres patriotisme, hvis man kan anvende denne benævnelse om den troskab, som de viser i deres forhold til enhver person af samme herkomst, den redebonhed, de gensidigt komme hinanden til hjælp med, og den ubrødelige tavshed, som de bevarer om hinanden, når de er kommet i konflikt med loven. For resten vil man ved alle sådanne mysteriøse og uden for lovene stående forbund træffe på noget lignende.

Jeg besøgte for nogen tid siden oppe i Vogeserne en sigøjnerbande. I hytten hos en gammel kone, stammens ældste, lå der en fremmed sigøjner, angrebet af en dødelig sygdom. Manden havde forladt et hospital, hvor han nød god pleje, for at dø mellem sine landsmænd. I tretten uger havde han ligget til sengs hos sine værter og nydt en langt bedre pleje end den gamles sønner og svigersønner, der boede under samme tag. Han havde en god seng af strå og mos og med nogenlunde rene lagener, mens den øvrige familie, elleve i tallet, sov på nogle tre fod lange brædder. Så vidt om deres gæstfrihed. Den samme kvinde, der viste sig så venlig mod sin gæst, sagde til mig i den syges påhør: *Singo, singo, homte hi mulo*, dvs. "om ikke længe, om

ikke længe må han dø". Det liv, som disse mennesker fører, er så elendigt, at døden ikke har noget afskrækkende for dem.

Et mærkeligt træk i sigøjnernes karakter er deres ligegyldighed med hensyn til det religiøse; ikke som om de var fritænkere eller tvivlere; de er ingen sinde fremtrådte som gudsfornægtere. Det er så langt fra, at de tværtimod har det lands religion, de opholder sig i; men når de skifter opholdssted, skifter de samtidig religion. Den overtro, som hos rå folkeslag erstatter de religiøse følelser, er dem lige så fremmed. Hvorledes skulle det vel også gå til, at der skulle findes overtro hos folk, der i almindelighed lever af andres lettroenhed? Imidlertid har jeg hos de spanske sigøjnere bemærket en ejendommelig rædsel for at røre ved et lig. Der er kun få iblandt dem, som ville være villige til for penge at bære en død til kirkegården.

Jeg har bemærket, at de fleste sigøjnerinder giver sig af med at spå. De skiller sig meget godt fra det. Men salget af tryllemidler og elskovsdrikke er dem dog en kilde til langt større fordel. De forhandler ikke alene ben af tudser til at fastholde flygtige hjerter med og magnetsten-pulver for at vække de ufølsommes kærlighed, men om fornødent foretager de også besværgelser, der nøder Djævelen til at yde dem sin bistand. Forrige år fortalte en spanierinde mig følgende historie: En dag gik hun igennem Alcala-gaden meget bedrøvet og hensunken i tanker; en sigøjnerske, som sad på fortovet, råbte til hende: "Smukke dame, Deres elsker har forladt Dem." – Det var sandhed. – "Skal jeg skaffe ham tilbage?" Man kan begribe, med hvilken glæde tilbuddet blev modtaget, og hvor stor vedkommendes tillid måtte være til en person, der således

med et blik kunne gætte hjertets dybeste hemmeligheder. Da det var umuligt at foretage de magiske ceremonier på den mest befærdede gade i Madrid, blev en sammenkomst aftalt til den næste dag. – "Intet er lettere end at føre den troløse tilbage for Deres fødder," sagde gitana'en. "Har De et lommetørklæde, en sløjfe eller en mantille, som han har foræret Dem?" – Man gav hende et silkehalstørklæde. – "Nu syr De med karmoisinrød silke en piaster i det ene hjørne af tørklædet. – I et andet hjørne en halv piaster; her en pieceta; og i det dér to realer. Så må der i midten indsys et guldstykke. En dublon ville være bedst." – Man gjorde, som der blev sagt, dublonen kom der også. – "Og nu, giv mig tørklædet. Når klokken slår tolv, bærer jeg det hen på Campo-Santo. De kan gå med mig, hvis De har lyst til at se rigtigt hekseri. Jeg lover Dem, at De allerede i morgen skal gense den, som De elsker." – Sigøjnersken gik alene til Campo-Santo, for man var alt for bange for Djævelen til at gøre hende følgeskab. Jeg overlader til Dem selv at dømme, om den stakkels forladte genså sit tørklæde og sin troløse.

Trods deres usselhed og den uvilje, de indgyder, nyder sigøjnerne alligevel en slags respekt hos den mindre oplyste del af befolkningen; og de er ikke lidet stolte af dette. De føler sig som en bedre begavet og mere intelligent race og foragte af hjertet det folk, der yder dem gæstfrihed. – "Hedningerne er så tåbelige," sagde en sigøjnerinde i Vogeserne til mig, "at der ikke er noget ved at tage dem ved næsen. Forleden dag kalder en bondekone på mig på gaden. Jeg går ind til hende. Hendes ovn røg, og hun spurgte mig om et middel til at få den til at trække. Det første, jeg gjorde, var at lade mig give et godt stykke flæsk. Så sætter jeg mig til at mumle nogle ord i *romani*. Du er et fæ,

sagde jeg, du er født som et fæ, og du vil dø som et fæ ... Da jeg stod i døren, sagde jeg til hende på godt tysk: Et sikkert middel til at få din ovn til at holde op med at ryge er, at du lader være at gøre ild på den. Og så tog jeg benene på nakken."

Sigøjnernes historie er endnu et problem. Man ved med sikkerhed, at de første kun lidet talrige bander viste sig i det østlige Europa hen imod begyndelsen af det femtende århundrede; men man kan hverken sige, hvor fra de kom, eller hvorfor de kom til Europa, og, hvad der er det besynderligste, man er ganske uvidende om, hvorledes det er gået til, at de på kort tid og i flere langt fra hinanden liggende egne har formeret sig så hurtigt og stærkt. Sigøjnerne selv har ikke bevaret nogen tradition om deres oprindelse, og når største delen af dem taler om Ægypten som deres oprindelige fædreland, har de kun adopteret et meget gammelt sagn, som blev udspredt om dem.

De fleste orientalister, der har gjort sigøjnernes sprog til genstand for studium, tror, at de oprindelig stammer fra Indien. Virkelig synes det, som om et stort antal ordrødder og mange grammatikalske former i romanisproget kommer igen i de sprog, der oprindelig stammer fra sanskrit. Det vil let forstås, at sigøjnerne under deres lange omstrejfen har optaget mange fremmede ord. I alle dialekter af romani genfinder man en mængde græske ord. For eksempel: *cocal*, ben, af *κόκκλον*; *petalli*, hestesko, af *πέταλον*; *cafi*, søm, af *καρΦί*, osv. Nu om stunder har sigøjnerne næsten lige så mange dialekter, som der findes fra hinanden adskilte bander. Alle vegne taler de det lands sprog, hvor de opholder sig, med større lethed end deres eget, som de næsten kun benytter, når de i fremmedes nærværelse vil tale ugenert med hinanden. Hvis man

sammenligner dialekten hos sigøjnerne i Tyskland med sproget hos de spanske sigøjnere, to stammer, som i århundreder ikke har stået i nogen indbyrdes forbindelse, vil man finde, at de har en meget stor mængde ord fælles; men det oprindelige sprog har alle vegne, skønt i forskellig grad, modtaget kendelig påvirkning af de mere udviklede sprog, som sigøjnerne har været nødt til at betjene sig af. Tysk på den ene side og spansk på den anden have i den grad ændret det oprindelige romani, at det ville være umuligt for en sigøjner fra Schwarzwald at tale sammen med en af sine brødre fra Andalusien, skønt de kun behøver at veksle nogle sætninger for at mærke, at de begge taler hver sin mundart af samme sprog. Enkelte hyppigt brugte ord er fælles, så vidt jeg tror, for alle dialekter. I alle de ordsamlinger, som jeg har set, betyder *pani* vand, *manro* brød, *mâs* kød og *lon* salt.

Talordene er overalt næsten ganske de samme. Den tyske dialekt forekommer mig at være langt renere end den spanske, for den har endnu bevaret ikke få af de oprindelige grammatikalske former, mens gitanoerne her har antaget castilianske. Enkelte ord danner dog en undtagelse herfra, som et bevis på sprogenes gamle fællesskab. De forbigangne tider i den tyske mundart dannes ved at føje endelsen *-ium* til imperativ, der altid er verbets rod. Gerningsordene i det spanske romani bøjes alle på samme måde som de castilianske gerningsord af første konjugation. Af infinitiv *jamar*, at spise, måtte man regelmæssigt danne *jamé*, jeg har spist, af *lillar*, at tage, ligeledes *lillé*, jeg har taget. Enkelte gamle sigøjnere siger imidlertid undtagelsesvis: *jayon*, *lillon*. Jeg kender ikke andre verber, der har bevaret den oprindelige form.

Siden jeg nu en gang således stiller mine svage kundskaber til romanisproget til skue, må jeg henlede opmærksomheden på enkelte ord i det franske tyvesprog, som vore tyve har lånt hos sigøjnerne. *Paris' Mysterier* har fortalt den skikkelige del af samfundet, at *chourin* betyder kniv Note 47). Det er rent romani; *tchouri* er et af de før omtalte for alle sigøjnerdialekter fælles ord. Hr. Vidocq kalder en hest *grès*, det er igen et sigøjnerord *gras*, *gre*, *graste*, *gris*. Endelig er der ordet *romamichel*, som i pariser-tyvesproget betyder en sigøjner. Det er en fordærvet udtale af *romané tchavé*: sigøjnerknøs. Men en ordudledning, som jeg er stolt af, angår *frimousse*, mine, ansigt, et ord, som enhver skoledreng bruger eller brugte i min tid. Man lægger først mærke til, at Oudin i sin ejendommelige ordbog skrev i 1640 *firlimousse*. Nu vil *firla*, *fila* i romani sige ansigt, *mui* har samme betydning, det er nøjagtigt latinernes *os*. Forbindelsen *firlamui* blev straks forstået af en for sit sprogs renhed ivrig sigøjner, og jeg tror, den stemmer med sprogets ånd.

Det må være nok til at give Carmens læsere en fordelagtig mening om mine studier over romani. Jeg vil slutte med følgende ordsprog, som kommer på rette sted: *En retudi panda nasti abela macha* – At tale er sølv, men at tie er guld, eller ordret: Af en lukket mund kommer der ingen flue ud.

Om "Carmen"

Forfatter: Prosper Mérimée (1803-1870).
Org.udgave: Carmen, 1.–3. kapitel i *Revue des deux Mondes* 1. oktober 1845, 4. kapitel tilføjet ved bogudgaven (Michel Lévy frères, Paris 1846) .
Denne udgave baseret på: *Prosper Mérimée: Udvalgte noveller, oversatte af Kristian Ring*. Andr. Fred. Høst & Søns Forlag, København 1877.
Oversætter: Kristian Ring (1845-1920).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Gaston Vuillier (1845-1915).

ISBN 978-87-7979-790-1

1. ebogsudgave

© 2022 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1: **Espingol:** En kort bøsse, som kan skyde flere kugler efter hinanden. *Overs.anm.*

Note 2: **Som jeg har hørt i provinserne:** Provinserne Alava, Biscaya, Guipuzcoa og en del af Navarra har deres særlige privilegier, de såkaldte *fueros*. Sproget i disse egne er det baskiske.

Note 3: **Neveria:** Café forsynet med en iskælder eller rettere med et forråd af sne. I Spanien findes der næppe nogen nok så lille købstad, som ikke har sit neveria.

Note 4: **Hvad landsmand er herren, englænder formodentlig:** I Spanien antages enhver rejsende, som ikke fører prøver af calicot og silketøjer med sig, for en englænder, *inglesito*. Det samme er tilfældet i Orienten. I Chalkis har jeg haft den ære at blive anmeldt som en Μιλὸρδοσ Φραντςέοος.

Note 5: **La baji:** Deres fremtidslykke

Note 6: **Garrotteret:** Kvalt. I 1830 var denne dødsmåde endnu et adelen forbeholdt privilegium. Senere under det konstitutionelle regimente har hele folket også erhvervet sig retten til at blive garrotteret.

Note 7: **Makila:** Jernbeslåede stok eller kølle, som almindeligt bruges af baskerne.

Note 8: **En smuk pige uden i blåt skørt og med hårfletninger ned over skuldrene:** Bønderpigernes sædvanlige dragt i Navarra og de baskiske provinser.

Note 9: **Male den som et dambræt:** *Pintar un javeque*, male et chebek-flag. De spanske småfartøjer har som oftest deres vimpler malede i røde og hvide firkanter.

Note 10: **Baï jaona:** Ja, herre.

Note 11: **Barratcea:** Indelukke eller have.

Note 12: **Jacques:** Slagsbrødre.

Note 13: **Lanse:** Det spanske kavaleri var væbnet med lanser.

Note 14: **Negros:** Således betegnedes under opstanden i Spanien 1820 tilhængerne af Cortes, dvs. et parlamentarisk system i stedet for enevælde. *Overs.anm.*

Note 15: **Alcala-brød:** Alcala de los Panaderos, en flække to mil fra Sevilla, hvor der bages små fortræffelige brød. Man mener, at det er vandet i Alcala, som de skylder deres godhed, og hver dag indbringes de i stor mængde til Sevilla.

Note 16: **Agur laguna:** Goddag, kammerat.

Note 17: **Portgitteret:** De fleste huse i Sevilla har en indre gård (patio), omgivet af en buegang. Om sommeren opholder man sig der. Gården er dækket med et solsejl, som holdes fugtig om dagen og om aftenen tages bort. Porten til huset er næsten altid åben, og indgangen til gården, *saguan*, lukket ved et sirlig forarbejdet jerngitter.

[Note 18:](#) **Der er også en dag i morgen:** *Mañana serà otro dia. – Spansk ordsprog.*

Note 19: **Den hund, som støver omkring, dør ikke af sult:** Chuquel soa pirela, Cocal terela. – Sigøjner-ordsprog.

Note 20: **Yemas, turon:** Yemas, sukrede æggeblommer; turon, en slags mandelkage

---

Note 21: **Candilejo-gaden, med Pedro den Retfærdiges hoved:** Kong Pedro, som vi har givet tilnavnet den grusomme, og som dronning Isabella, den katolske, aldrig benævnede anderledes end den Retfærdige, plejede om aftenen at vandre omkring i Sevillas gader og søge eventyr ligesom Harun-al-Raschid. En aftenstund kom han i en afsides gade i trætte med en mand, som gav en serenade. Der blev trukket fra læderet, og kongen dræbte den smægtende kavaler. Ved kårdernes klirren strakte en gammel kone hovedet ud af vinduet og belyste optrinnet med en lille lampe, *candilejo*, som hun holdt i hånden. Nu må man vide, at Don Pedro, ellers behændig og kraftfuld, havde en ejendommelig legemlig misdannelse. Når han gik, hørtes der i knæleddene en tydelig knagen. På denne knagen havde den gamle ingen vanskelighed ved at kende ham. Dagen efter møder politimesteren for at aflægge rapport for kongen. "Sire, der har i nat fundet en tvekamp sted i den og den gade. En af duellanterne er dræbt." – "Har De opdaget drabsmanden?" – "Ja, sire." – "Hvorfor har han ikke allerede fået sin straf?" – "Sire, jeg venter på Deres befaling." – "Lad loven ske fyldest." Kongen havde nylig kundgjort et dekret, hvorefter enhver duellant

skulle halshugges, og hans hoved opsættes på det sted, hvor tvekampen var gået for sig. Politimesteren reddede sig snildt ud af klemmen. Han lod hovedet af en statue for kongen afskære og opstillede det i en niche midt i den gade, hvor drabet var sket. Kongen og alle sevillanerne fandt, at det var rigtigt. Gaden fik navn efter den gamle kones lampe, det eneste vidne til eventyret.

Dette er den folkelige beretning. Zuniga fortæller historien lidt anderledes. Det være, som det vil, så findes der endnu en Candilejo-gade i Sevilla og i gaden en buste af sten, som går for at være Don Pedros hoved. Uheldigvis er busten moderne. Den gamle var allerede i det syttende århundrede stærkt medtaget, og byens daværende kommunalbestyrelse lod den erstatte af den, som nu står der.>

Note 22: **Rom, romi:** Husbond og kone

Note 23: **Cales:** Calo; hunkøn calli; flertal cales. Ordret: sort, – det navn, som sigøjnerne i deres eget sprog giver sig.

Note 24: **En rigtig kanariefugl i sind som i skind:** De spanske dragoner havde gule uniformer.

Note 25: **Jeg er klædt i uld, men jeg er ikke noget lam:** Me dicas vriardâ de jorpoy, bus ne sino braco. – Sigøjner-ordsprog.

Note 26: **Majari:** Den hellige jomfru

Note 27: **Enken med træfødderne:** Galgen, som er den sidst hængtes enke.

Note 28: **Laloro:** Det røde land

Note 29: **Flamenca de roma:** Betegnelse for en sigøjnerinde. Roma betyder her ikke den evige stad, men romi-folket, som sigøjnerne kalder sig. De første sigøjnere, som blev set i Spanien, kom sandsynligvis fra Nederlandene; derfra navnet flamenca (flamlændere).

Note 30: **Chufas-drik:** Chufas er den løgagtige rod af en plante, hvoraf der laves en ret behagelig drik.

Note 31: **Ris og tørfisk:** Den spanske soldats sædvanlige kost.

Note 32: **Miñons:** En slags frivilligt politi.

Note 33: **Fnat for fornøjelse klør ikke:** Sarapia sat pesquital ne punzava.

Note 34: **Lillipendi:** Dosmere.

Note 35: **Erani:** Fin dame.

Note 36: **Krebsene:** Spansk betegnelse for englænderne pga. deres røde uniformer.

Note 37: **Finibus terræ:** "Verdens ende", dvs. galejerne, eller snarere Fanden i vold.

Note 38: **Minchorro:** Elsker eller snarere caprice.

Note 39: **Frank navareser:** "Navarra fino".

Note 40: **Dværgen, der tror, han er stor, når han kan spytte langt:** Or esorjié de or narsichislé, sin chismar lachinguel – *Sigøjnerordsprog*.

Note 41: **Når strømmen buldrer, er der nok af vand eller stene:** Len sos sonsi abela, Pani o reblendani terela – *Sigøjner-mundheld*.

Note 42: **Sløjfen:** *La divisa*, en sløjfe af bånd, hvis farve angiver det sted, hvor fra tyren er kommet. Sløjfen er ved hjælp af en hage fæstet i tyrens hud, og det betragtes som det største galanteri at bortføre den fra det levende dyr og overrække den til en kvinde.

Note 43: **Sigøjnernes store dronning.:** Man har beskyldt Maria Padilla for at have forhekset kong Pedro. Folkesagnet beretter, at hun havde foræret dronning Blanche af Bourbon et gyldent bælte, der for kongens forgjorte øjne tog sig ud som en levende slange. Deraf den modbydelighed, som han altid viste for den ulykkelige fyrstinde.

Note 44: **Calé:** Det er forekommet mig, som om de tyske sigøjnere, skønt de fuldt vel kender ordet *calé*, ikke synes om at blive betegnet således. Imellem sig selv indbyrdes kalder de sig *romani tchavé*.

Note 45: **Panurge:** En af hovedfigurerne i Rabelais' fortælling Pantagruel. *Overs.anm.*

Note 46: **Casta, quam nemo rogavit:** Den er dydig, som ingen har fristet. *Overs.anm*.

Note 47: **Chourin betyder kniv:** En fremtrædende person i Eugène Sues roman *Paris' Mysterier* er "*Le Chourineur*", dvs. Knivstikkeren. *Red.anm.*